

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΟΙΚΗΣΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ : ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΙ
ΕΝΩΣΙΑΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα στο
Ελληνικό Σύνταγμα

Επιβλέπων Καθηγητής : Νικολόπουλος Ηλίας

Κατσαρού Ελεωνόρα (ΑΜ:7117Μ004)

Αθήνα, 2018

Περιεχόμενα

Επίλογος	76
----------	----

Περίληψη

Η παρούσα εργασία έχει ως θέμα την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, η οποία είναι μία εκ των πέντε συνταγματικά κατοχυρωμένων Ανεξάρτητων Αρχών στην Ελλάδα.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια συνοπτική αναφορά στις Ανεξάρτητες Αρχές γενικά και στα χαρακτηριστικά τους και το ρόλο τους σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα.

Στο δεύτερο κεφάλαιο προσδιορίζονται τα χαρακτηριστικά της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα καθώς επίσης και το νομοθετικό της πλαίσιο.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύεται η λειτουργική και προσωπική ανεξαρτησία των μελών της Αρχής και οι μορφές ελέγχου που ασκούνται σε αυτήν.

Στο τέταρτο κεφάλαιο προσδιορίζονται οι προϋποθέσεις νόμιμης επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων και αξιολογείται το πλαίσιο της προστασίας τους στην ελληνική πραγματικότητα.

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζεται το έργο της Αρχής μέσα από τις ετήσιες εκθέσεις της προς το Ελληνικό Κοινοβούλιο.

Στο έκτο κεφάλαιο παραθέτονται κάποιες αποφάσεις της Αρχής που είναι ιδιαίτερα σημαντικές και μέσω των οποίων διαφαίνεται η κρίσιμη αποστολή που επιτελεί η Αρχή στη σημερινή πραγματικότητα.

Λέξεις κλειδιά : Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, Ανεξάρτητες Αρχές, Προσωπικά δεδομένα

Abstract

This essay has as its theme the Personal Data Protection Authority which is one of the five constitutionally vested Independent Authorities in Greece.

In the first chapter a brief reference is made about the Independent Authorities and their characteristics and their role in a democratic constitution.

In the second chapter the characteristics of the Personal Data Protection Authority as well as its legislative framework are defined.

In the third chapter the functional and personal independence of their members of the authority is analyzed and the forms of control that become in it.

In the fourth chapter the conditions for legitimate data processing are defined and the framework of their protection is evaluated in Greek reality.

In the fifth chapter the work of the Authority is presented by its annual reports to the Greek Parliament.

In the sixth chapter some decisions of the Authority are quoted that are very important and through which its critical mission is emerged in today's reality.

Keywords: Personal Data Protection Authority, Independent Authorities, Personal data

Εισαγωγή

Η ανάπτυξη της τεχνολογίας έχει αυξήσει τους κινδύνους για την ιδιωτική μας ζωή. Μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα είναι δυνατό να αντληθούν διάφορα στοιχεία για την προσωπική, οικονομική ή και κοινωνική κατάσταση κάποιου προσώπου και το σημαντικότερο να συνδυασθούν με άλλες πηγές πληροφοριών, έτσι ώστε να οδηγήσουν σε μία συνολική καταγραφή της προσωπικότητάς του, στη σύνθεση δηλαδή του ατομικού του «προφίλ». Κάτω από τις συνθήκες αυτές δημιουργήθηκε η ανάγκη προστασίας του ατόμου από την ανεξέλεγκτη επεξεργασία πληροφοριών που το αφορούν δεδομένου ότι η προστασία των προσωπικών δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής αποτελεί θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα.

Το ρόλο αυτό επιτελεί η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα που είναι συνταγματικά κατοχυρωμένη στη χώρα μας και η οποία ιδρύθηκε με τον Νόμο 2472/1997 «για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», ο οποίος ενσωματώνει στο ελληνικό δίκαιο την ευρωπαϊκή οδηγία 95/46/EK. Η οδηγία αυτή θέτει κανόνες για την προστασία των προσωπικών δεδομένων σε όλες τις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η λειτουργία της Αρχής ξεκίνησε 10 Νοεμβρίου 1997.

Η Αρχή, ως εκ της φύσεως και της αποστολής της, καλείται να σταθμίσει το δικαίωμα προστασίας προσωπικών δεδομένων, το δημόσιο συμφέρον και άλλα συνταγματικώς κατοχυρωμένα δικαιώματα, όπως το δικαίωμα πληροφόρησης, η ελευθερία της έρευνας, η οικονομική ελευθερία, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας και να δίνει προβάδισμα σε εκείνα τα δικαιώματα, που κάτω από τις συγκεκριμένες συνθήκες και ενόψει των εξελισσόμενων κοινωνικών αναγκών, υπερέχουν και επομένως πρέπει, κατά πρώτο λόγο να προστατευθούν. Ως ελεγκτικό όργανο οφείλει να ασκεί τα καθήκοντα της με πλήρη ανεξαρτησία, πράγμα που σημαίνει ότι είναι απαραίτητο να διαθέτει επαρκές προσωπικό καθώς επίσης και τους αναγκαίους οικονομικούς πόρους προκειμένου να αντεπεξέλθει στην αποστολή της.

Το έργο της Αρχής είναι δύσκολο, προδιαγράφεται δε ακόμη δυσκολότερο στο άμεσο μέλλον, ενόψει της ταχύτητας των τεχνολογικών μεταβολών και για να επιτευχθεί χρειάζεται ενίσχυση του κύρους της, ιδίως με το σεβασμό των αποφάσεων της.

Η επιτυχία της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα εξαρτάται αναμφισβήτητα και από την υποστήριξη του Κοινοβουλίου και της Κυβέρνησης ώστε ο άνθρωπος που διαβιώνει στην Ελλάδα να γνωρίζει ότι η συνταγματική επιταγή της προστασίας της αξιοπρέπειας δεν είναι απλή ευχή αλλά θεσμοθετημένη κατάκτηση.

Κεφάλαιο Πρώτο

1.Ανεξάρτητες Αρχές - Η διεθνής και ευρωπαϊκή εμπειρία

Οι Ανεξάρτητες Αρχές, αν και αποτελούν έναν σχετικό νεωτερισμό για το ευρωπαϊκό πολιτικό σύστημα, διάγουν ήδη το δεύτερο αιώνα ζωής τους στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Έτσι, είναι χρήσιμο, πριν δούμε την πορεία τους στο ελληνικό πολιτικό σύστημα, να δούμε τον τρόπο που οι Ανεξάρτητες Αρχές θεσπίστηκαν και λειτουργούν στα πλαίσια των πολιτικών και διοικητικών συστημάτων των ευρωπαϊκών χωρών καθώς και των Ηνωμένων Πολιτειών. Από τον ευρωπαϊκό χώρο επιλέχθηκε το γαλλικό παράδειγμα, ως παραδειγματική περίπτωση χώρας, με έντονη παρουσία του θεσμού και διαφορετική αντίληψη και θεσμοθέτησή του από ότι στις Η.Π.Α. Τούτο κρίνεται πρόσφορο γιατί ο θεσμός αυτός εισήχθη στην Ελλάδα υπό το πρίσμα αυτής της διεθνούς εμπειρίας και προικοδοτήθηκε με τα γνωρίσματα των συγκεκριμένων αλλοδαπών περιπτώσεων. Επιλέγεται να γίνει αναφορά στη γαλλική και στην αμερικανική περίπτωση, τόσο γιατί αποτελούν τις κύριες πηγές έμπνευσης για τις ελληνικές αντίστοιχες, όσο και γιατί εκφράζουν δύο διαφορετικές φιλοσοφίες και ανάγκες, καθότι στη Γαλλία ήταν κυρίως η ανάγκη προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων που υπαγόρευσε την ανάγκη δημιουργίας Ανεξαρτήτων Αρχών, ενώ στις ΗΠΑ ήταν κυρίως η ανάγκη για ρύθμιση της οικονομικο-κοινωνικής ζωής που αποτέλεσε το ηθικό έρεισμα για τη δημιουργία τους¹.

Οι Ανεξάρτητες Αρχές διεθνώς, διακρίνονται από οργανωτική και λειτουργική πρωτοτυπία σε σχέση με τους λοιπούς κλασσικούς θεσμούς, έτσι που καθίστανται μία ειδική κατηγορία από μόνες τους. Τόσο στο γαλλικό, όσο και στο αμερικανικό μοντέλο, οι Ανεξάρτητες Αρχές χαρακτηρίζονται από πολιτική ανεξαρτησία και ποικιλότητα εξουσιών, πρωτοφανείς για διοικητικά όργανα. Η πολιτική ανεξαρτησία των Αρχών, συνίσταται σε οργανωτική και λειτουργική ανεξαρτησία, και η ποικιλότητα εξουσιών εκφράζεται μέσα από ένα εύρος κανονιστικών και ελεγκτικών αρμοδιοτήτων με τις οποίες έχουν προικιστεί.

Τα κοινωνικά δικαιώματα έγιναν αντικείμενο των Αμερικάνικων Ανεξαρτήτων Αρχών μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, στα πλαίσια του new deal και του αναδυόμενου κράτους πρόνοιας.

Η πολιτική ανεξαρτησία των Ανεξαρτήτων Αρχών αποτελεί την πλέον θαυμαστική πρωτοτυπία τους και συνίσταται, αφενός στις εγγυήσεις προσωπικής ανεξαρτησίας των μελών που τις απαρτίζουν, και αφετέρου στην έλλειψη υπαγωγής τους στον ιεραρχικό έλεγχο του κράτους, ειμή μόνον σε δικαστικό έλεγχο νομιμότητας των πράξεών τους.

Τα μέλη που απαρτίζουν τη διοίκηση των Αρχών, διορίζονται με τέτοιο τρόπο και εφοδιάζονται με τέτοιες εγγυήσεις προσωπικής ανεξαρτησίας, έτσι που να επιτυγχάνεται η όσο το δυνατό μεγαλύτερη «ανεξαρτησία» τους από τον πολιτικό ανταγωνισμό. Στη Γαλλία, η εξουσία υποδείξεως των μελών αυτών, έχει διασπαρθεί και ανατεθεί στους επικεφαλείς των τριών θεσμικών εξουσιών, έτσι που η τελική σύνθεση της διοίκησης των Αρχών να μην ελέγχεται πολιτικά από την Κυβέρνηση. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, την εξουσία διορισμού την έχει αποκλειστικά ο Πρόεδρος, αλλά οι επιλογές του υπόκειται σε έγκριση της Γερουσίας καθώς και στη ρήτρα του δικομματισμού, δηλαδή να μην μπορούν τα μέλη των διοικήσεων να ανήκουν όλα στο ίδιο πολιτικό κόμμα. Περαιτέρω, η οργανωτική ανεξαρτησία υποτίθεται ότι επιτυγχάνεται με τη θεσμοθέτηση συγκεκριμένης και μακρόχρονης θητείας των μελών, τα οποία δεν μπορούν να μετατεθούν, αντικατασταθούν ή παυθούν, με τη συλλογικότητα της συνθέσεως, η οποία αποτρέπει την αυθαιρεσία της μονοπρόσωπης εξουσίας, με το ασυμβίβαστο της ιδιότητας του μέλους των Αρχών με την ιδιότητα του μέλους της Κυβερνήσεως ή του φορέα συμφερόντων εποπτευόμενων, καθώς και με το καθεστώς ατελειών, που εξασφαλίζει στα μέλη των Αρχών προστασία ως προς την έκφραση της γνώμης τους.

Η λειτουργική ανεξαρτησία των Ανεξαρτήτων Αρχών συνίσταται αρχικά στην αυτονομία εσωτερικής διοικητικής διαχείρισης, καθόσον έχουν ισχυρό μηχανισμό διοικητικής υποστήριξης, που διευθύνεται κυριαρχικά από τον πρόεδρό της, έχουν την ευχέρεια να απαιτούν τη «διοικητική» συνδρομή άλλων κρατικών οργάνων καθώς και την εξουσία να προσλαμβάνουν και να ελέγχουν υπηρεσιακά τους υπαλλήλους τους. Επίσης, οι Ανεξάρτητες Αρχές τοποθετούνται εκτός διοικητικής ιεραρχίας και εξαιρούνται παντός είδους ιεραρχικού ελέγχου ή διοικητικής εποπτείας, τόσο ως προς την σκοπιμότητα όσο και ως προς τη νομιμότητα των πράξεών τους, με αποτέλεσμα να απολαμβάνουν ιδιαίτερης λειτουργικής χειραφεσίας. Επιπλέον, η οικονομι-

κή τους ανεξαρτησία, που εξασφαλίζεται είτε με ιδιαίτερο προϋπολογισμό πιστώσεων, που προτείνεται από αυτές και ψηφίζεται από το Κοινοβούλιο, είτε με ίδια έσοδα, που προκύπτουν από καταβολές εισφορών από τους χρήστες των υπηρεσιών που εποπτεύουν, θεωρείται ότι ενισχύει τη λειτουργική ανεξαρτησία τους².

Οι Ανεξάρτητες Αρχές, τόσο στη Γαλλία όσο και στις ΗΠΑ, είναι προικισμένες με ευρεία ποικιλία εξουσιών, τόσο κανονιστικών όσο και ελεγκτικών, έτσι που έχουν διαζευκτικά ή σωρευτικά θεωρηθεί και ως έχουσες εκτελεστική φύση και ως έχουσες νομοθετική φύση και ως έχουσες δικαστική φύση, θεώρηση που καταρχήν παραβιάζει την αρχή της διάκρισης των εξουσιών. Οι κανονιστικές τους αρμοδιότητες, που συνίστανται στην έκδοση κανονιστικών πράξεων, άρα και στην παραγωγή κανόνων δικαίου και τη διαμόρφωση νομιμότητας, αποτελούν την πλέον σημαντική αρμοδιότητα που τους έχει ανατεθεί, όσο και την πιο βαλλόμενη. Τόσο στη Γαλλία όσο και στις ΗΠΑ, έχει αμφισβητηθεί η δυνατότητα των φορέων που δεν ανήκουν άμεσα στον κρατικό μηχανισμό, ούτε ελέγχονται από την κρατική ιεραρχία, να παράγουν νομιμότητα. Το θέμα έχει τυπικά λυθεί με σχετικές αποφάσεις των Ανωτάτων Δικαστηρίων, οι οποίες υποστηρίζουν ότι η εκχώρηση κανονιστικών αρμοδιοτήτων σε μη νομοθετικά όργανα είναι επιτρεπτή, εφόσον οι αρμοδιότητες αυτές ασκούνται εντός αυστηρών πλαισίων νομοθετικής εξουσιοδοτήσεως και υπηρετούν ανάγκες εξειδικεύσεως και εφαρμογής του γενικότερου νομοθετικού πλαισίου σε συγκεκριμένα πεδία εφαρμογής. Οι ελεγκτικές αρμοδιότητες των Αρχών, καταλαμβάνουν εντυπωσιακά ευρεία κλίμακα ποικιλότητας και εφαρμογής, καθότι κάποιες από αυτές στερούνται νομικού μηχανισμού επιβολής και βασίζονται περισσότερο στο διακεκριμένο «ηθικό τους βάρος». Οι ελεγκτικές αρμοδιότητες είναι η εκδίκαση διαφορών, η επιβολή κυρώσεων, η διενέργεια ανακρίσεων και ερευνών, η χορήγηση αδειών, η επιβολή απαγορεύσεων, η απεύθυνση εντολών και συστάσεων, η παραπομπή υποθέσεων στη Δικαιοσύνη, η άσκηση πειθαρχικών διώξεων, η σύνταξη κωδίκων δεοντολογίας, η σύνταξη περιοδικών Εκθέσεων, η κατάθεση προτάσεων και η εκφορά γνώμων.

² Κουλούρης Ν.Δ., «Οι Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές: Τα αλλοδαπά πρότυπα και τα ημεδαπά κακέκτυπα», Διοικητική Δίκη, τχ. 5/1993.

Το μοντέλο των αμερικανικών ή των γαλλικών Ανεξάρτητων Αρχών έχει, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, μεταγγιστεί στο πολιτικό σύστημα πολλών ευρωπαϊκών χωρών, όπως και της Ελλάδας. Η έννοια των Ανεξαρτήτων Αρχών, η γενικότερα των «παρά το κράτος» οργανισμών, οι οποίοι έχουν μία χαλαρή σχέση με το κράτος, έχει εδραιωθεί, ως αποτέλεσμα των γενικότερων μετασχηματισμών που συντελούνται σε οικονομικό, πολιτισμικό, κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο. Η θεσμική και οργανωτική τους ποικιλότητα και ποικιλομορφία, οφείλεται στο ότι συνήθως δεν περιλαμβάνονται σε ένα ευρύτερα συγκροτημένο πολιτικό σχέδιο, αλλά λειτούργησαν πολλές φορές σαν *ad hoc* λύσεις σε παρουσιαζόμενα προβλήματα που σχετιζόταν με την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων ή τη ρύθμιση των αγορών, εντασσόμενες όμως στη συνολικότερη λογική της αποδόμησης του κράτους, της Κοινωνίας των Πολιτών και της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, διαμέσου της γενικότερης κουλτούρας της πολλαπλότητας και της αποσυμπίεσης. Οι ελληνικές Ανεξάρτητες Αρχές δεν ξεφεύγουν από την ευρύτερη φιλοσοφία αναμόρφωσης του πολιτικού συστήματος και των εξουσιών του κράτους, που ανάγεται στην ανακατανομή της εξουσίας, στη μείωση του κράτους και στην απολίτικη διακυβέρνηση, και μάλιστα θεωρούνται σχετικά προωθημένες συγκρινόμενες με άλλους παρόμοιους φορείς σε άλλες χώρες, στοιχείο που οφείλεται τόσο στην ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όσο και στην εντονότερη κρίση που περνάει το συνολικό σύστημα αξιών της πολιτικής κοινωνίας, λόγω των διαζόντων χαρακτηριστικών του.

1.1.Ανεξάρτητες Αρχές - Η ελληνική περίπτωση

Οι μετασχηματισμοί του κράτους και των φορέων εκπροσώπησης, ως αποτέλεσμα του νέου πολιτισμικού προτύπου που επέφερε η μεταβιομηχανική κοινωνία, είναι μία εξέλιξη που συνέβη και στην Ελλάδα, αν και με σχετικές προσαρμογές αλλά και κάποια χρονική καθυστέρηση. Οι μεταβολές του παραγωγικού μοντέλου, που στις δυτικές κοινωνίες άρχισαν να συμβαίνουν πριν από τη δεκαετία του 1970 και παράλληλα με την άνοδο του νεοφιλελευθερισμού από τη δεκαετία του 1980, στην Ελλάδα έφτασαν στα μέσα της δεκαετίας του 1980 και ιδιαίτερα έντονα περί τη δεκαετία του 1990. Τη δεκαετία του 1970 και 1980 στην Ελλάδα υπήρχαν ακόμα έντονα στοιχεία

κρατικής παρέμβασης καθώς και επιρροής των πολιτικών κομμάτων, ως αποτέλεσμα της μεταπολιτευτικής πολιτικής πραγματικότητας, η οποία ανήγαγε τα πολιτικά κόμματα σε κύριους φορείς πραγμάτωσης της μετάβασης στη δημοκρατία. Τα μεγάλα, μαζικά και πειθαρχημένα συστημικά κόμματα, έγιναν ο κύριος μηχανισμός για τη νομιμοποίηση του κοινοβουλευτισμού και για την εδραίωση της νέας δομής της εξουσίας και των νέων μορφών πολιτικής αντιπροσώπευσης και νομιμοποίησης του κράτους. Βέβαια ο ευρύτερος προσανατολισμός των ελληνικών κομμάτων προς το κράτος και οι πολλαπλές σχέσεις που δημιουργήθηκαν με αυτό, επέτρεψε αφενός τη διάγκωση του κράτους και αφετέρου τη διαμόρφωση πελατειακών δικτύων και σχέσεων διαπλοκής. Παράλληλα με την ενίσχυση του κράτους και την ενσωμάτωση των ευρύτερων λαϊκών στρωμάτων στην πολιτική ζωή, έλαβε χώρα η ενίσχυση της εκτελεστικής εξουσίας και της παρεμβατικής οικονομικής πολιτικής, σε τέτοιο βαθμό που να γίνεται λόγος για «αυταρχικό κρατισμό»³. Καθόλη τη μεταπολιτευτική περίοδο λειτούργησε μία βαθιά αντίφαση, ενώ τα κόμματα ήταν ο βασικός θεσμός συμμετοχής των κινητοποιημένων μαζών, ως θεμέλιο της δημοκρατικής νομιμοποίησης, ταυτόχρονα λειτουργούσαν και σαν σχολεία αντιδημοκρατικών, ιεραρχικών, γραφειοκρατικών, πελατειακών σχέσεων και νοοτροπιών. Αυτή η αντίφαση επιτάχυνε την απίσχναση της κοινωνικής αποδοχής και της ενεργητικής στράτευσης στα κόμματα, η οποία κατά την πρώτη περίοδο της μεταπολίτευσης ήταν ιδιαίτερα μεγάλη, καθώς και τον μετασχηματισμό τους σε κόμματα καρτέλ. Έτσι άρχισε να διευρύνεται το αίτημα για ουδετεροποίηση κάποιων πεδίων της πολιτικής ζωής και της αντίστοιχης εκχώρησης των πεδίων αυτών από την εκτελεστική εξουσία στις Ανεξάρτητες Αρχές, κατά τα πρότυπα των αμερικανικών αλλά, ιδιαιτέρως των γαλλικών αντίστοιχων.

Η πρώτη προσπάθεια για δημιουργία φορέα με κάποιο βαθμό ανεξαρτησίας, γίνεται το 1988, με την ίδρυση της «Επιτροπής για την Τοπική Ραδιοφωνία», αλλά επρόκειτο για μία πρωτόλεια μορφή, η οποία έφερε ακόμα τις παθογένειες του πολιτικού συστήματος της εποχής. Στη συνέχεια ιδρύεται η πρώτη Ανεξάρτητη Αρχή, κατά τα σημερινά πρότυπα⁴, η οποία διατηρείται μέχρι σήμερα και είναι το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης. Ακολούθησαν και άλλες Αρχές, όπως η Επιτροπή Τη-

³ Βλ. Πουλατζάς Ν., Κράτος, Εξουσία, Σοσιαλισμός, Αθήνα (1984) Εκδόσεις Θεμέλιο

⁴ Κουλούρης Ν., ο.π

λεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων, ο Συνήγορος του Πολίτη, η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα κ.α. Το γενικό οικονομικό μοντέλο που ακολουθήθηκε κατά την περίοδο του εκσυγχρονισμού διέπονταν από τη λογική ότι, όπου η ύπαρξη ανταγωνισμού ήταν εφικτή θα διευκολυνόταν η είσοδος ανταγωνιστών, ενώ όπου ο ανταγωνισμός ήταν ανέφικτος, η μονοπωλούμενη δραστηριότητα θα υπόκειτο σε καθεστώς ρύθμισης. Η προστασία του κοινού από καταχρήσεις, η διασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού και η επίλυση των διαφορών των μελλοντικών ανταγωνιστών θα ανατίθετο σε ανεξάρτητες και ισχυρές ρυθμιστικές αρχές. Αποκορύφωμα ήταν η αναθεώρηση του Συντάγματος το 2001 όπου ενσωματώθηκαν σε αυτό πέντε Ανεξάρτητες Αρχές⁵. Οι Αρχές αυτές είναι η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα⁶, το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, η Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών, το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού και ο Συνήγορος του Πολίτη. Παράλληλα, πλήθος άλλων Αρχών, κυρίως σχετιζόμενων με τη ρύθμιση της αγοράς, είχε ήδη ιδρυθεί, έτσι που οι Ανεξάρτητες Αρχές έγιναν καίριος θεσμός του κρατικού μηχανισμού.

1.2.Λόγοι θεσμοθέτησης Ανεξάρτητων Αρχών

Οι λόγοι θεσμοθέτησης των Ανεξάρτητων Αρχών όπως προκύπτει από τις προπαρασκευαστικές εργασίες του Συντάγματος θα μπορούσαν να συνοψιστούν σε τρεις:

- Ο πρώτος λόγος είναι η ανάθεση στις Αρχές από τα σύγχρονα κράτη ορισμένων σημαντικών τομέων της εκτελεστικής λειτουργίας και ιδίως η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων που απειλούνται κυρίως μέσα από την τεχνολογική εξέλιξη, τους οποίους δεν μπορούν να διαχειρίζονται επιτυχώς τα παραδοσιακά όργανα αυτής. Με την ανάθεση της διαχείρισης των τομέων αυτών της εκτελεστικής λειτουργίας στις Αρχές επιδιώκεται κυρίως η εξασφάλιση της αρχής της αμεροληψίας.

⁵ Το γενικό άρθρο του Συντάγματος που προβλέπει την προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία των μελών των Ανεξάρτητων Αρχών, τον τρόπο εκλογής τους και τα σχετικά με τον κοινοβουλευτικό έλεγχο, είναι το 101^Α του Συντάγματος.

⁶ Άρθρο 9Α Συντάγματος

- Ο δεύτερος λόγος είναι η «πολιτική ουδετερότητα⁷» που θέλουν να τηρήσουν τα όργανα της κρατικής εξουσίας, ιδιαίτερα της εκτελεστικής, τα οποία αδυνατούν να χειριστούν με αποτελεσματικότητα ορισμένους ευαίσθητους και ανταγωνιστικούς τομείς του δημοσίου βίου και έτσι εμφανίζεται το αντιφατικό και παράδοξο φαινόμενο της «ουδετεροποίησης» πολύ σημαντικών λειτουργιών της κρατικής εξουσίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και επικοινωνίας, όπου το κράτος είναι φορέας τέτοιων μέσων ενημέρωσης και δεν μπορεί να είναι συγχρόνως και ελεγχόμενος, έτσι χρειάζεται Ανεξάρτητη Αρχή.
- Ο τρίτος λόγος είναι η ανάγκη να λειτουργεί η Δημόσια Διοίκηση με διαφάνεια, πλήρη αιτιολογία, άρα με μια διαδικασία η οποία είναι «οιονεί δικαστική διαδικασία». Αυτή η μετατροπή της λειτουργίας της διοίκησης, σε ενδικοφανή διαδικασία έχει μετατρέψει πολλά συλλογικά όργανα της διοίκησης σε Ανεξάρτητες Αρχές. Πρέπει να επισημανθεί το γεγονός ότι το Σύνταγμα δεν προβλέπει την παραχώρηση καμιάς δικαστικής αρμοδιότητας στις αρχές. Ο Νόμος μπορεί να καθιερώνει μόνο την αρμοδιότητα της επιβολής διοικητικών κυρώσεων από τις Αρχές την οποία προβλέπει ρητά το άρθρο 15 παρ.2 εδαφ.β', του Συντάγματος προκειμένου για το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης.

1.3.Κατηγορίες στις οποίες εντάσσονται οι Ανεξάρτητες Αρχές

Οι Ανεξάρτητες Αρχές κατατάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες.

Στην πρώτη κατηγορία υπάγονται αυτές που λειτουργούν ως θεσμικές εγγυήσεις, προστατεύουν τα ατομικά δικαιώματα, όπως π.χ. η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων ή η Εθνική Επιτροπή Προστασίας του Απορρήτου της Επικοινωνίας.

Στη δεύτερη κατηγορία κατατάσσονται οι Αρχές που ασκού εποπτεία σε μεγάλους τομείς της Δημόσιας Διοίκησης προστατεύοντας την αμεροληψία της, όπως π.χ. ο Συνήγορος του Πολίτη και το Α.Σ.Ε.Π.

⁷ Βλ. αγόρευση Ε. Βενιζέλου σε πρακτικά των συνεδριάσεων και έκθεση της Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος (2000, σελ. 649).

Στην τρίτη κατηγορία υπάγονται οι Αρχές που ασχολούνται με τη λειτουργία της αγοράς και με τη διαφύλαξη του οικονομικού ανταγωνισμού, όπως π.χ. η Επιτροπή Ανταγωνισμού, η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων.

Στην τέταρτη κατηγορία περιλαμβάνονται οι μεικτές Ανεξάρτητες Αρχές που λειτουργούν και ως θεσμική εγγύηση για την προστασία ατομικών δικαιωμάτων και ως μηχανισμός εποπτείας ενός μεγάλου τομέα της διοίκησης και ως ρυθμιστικές Αρχές της αγοράς. Τέτοια χαρακτηριστική περίπτωση είναι το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, το οποίο προστατεύει τον πολίτη σε σχέση με την εξουσία των μέσων ενημέρωσης, στο όνομα του κράτους και ρυθμίζει την επικοινωνιακή και διαφημιστική αγορά.

Κεφάλαιο Δεύτερο

2.Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα : Χαρακτηριστικά – Όροι των προσωπικών δεδομένων

Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ή προσωπικά δεδομένα είναι κάθε πληροφορία που αναφέρεται σε κάθε φυσικό πρόσωπο και μπορεί να προσδιοριστεί, όπως προκύπτει από το άρθρο 2 στοιχ. α του ν. 2472/1997⁸. Από αυτή τη διάταξη δίνεται ο ορισμός των προσωπικών δεδομένων. Ωστόσο δεν αναφέρεται πουθενά ότι τα προσωπικά δεδομένα είναι μόνο οι ιδιωτικές πληροφορίες ή οι πληροφορίες της ιδιωτικής ζωής κάθε ατόμου. Έχοντας ως βάση τη γραμματική ερμηνεία της διάταξης, αυτό που αρχικά πρέπει να διευκρινιστεί είναι πώς η έννοια των προσωπικών δεδομένων είναι ευρύτερη από την παραδοσιακή έννοια της ιδιωτικότητας, διότι τα προσωπικά δεδομένα δεν ταυτίζονται με την ιδιωτική ζωή του ατόμου, την οποία ωστόσο συμπεριλαμβάνουν. Επομένως, οι ιδιωτικές πληροφορίες για ένα φυσικό πρόσωπο που μπορεί να προσδιοριστεί είναι μέρος μόνο της έννοιας των προσωπικών δεδομένων. Πέρα από την κύρια ερμηνεία της επικείμενης διάταξης που δίνει τον ορισμό των προσωπικών δεδομένων, ένα ακόμη επιχείρημα υπέρ της άποψης ότι προσωπικά δεδομένα δεν είναι μόνο οι ιδιωτικές πληροφορίες είναι και ότι το χαρακτηριστικό των

⁸ Νόμος 2472/1997.

προσωπικών δεδομένων δεν είναι το "απόρρητο" και το "απαρβίαστο" που χαρακτηρίζει την ιδιωτικότητα. Αντίθετα, αυτό που χαρακτηρίζει την έννοια των προσωπικών δεδομένων είναι η σύνδεσή των προσωπικών δεδομένων με ένα άτομο, δηλαδή η φύση τους ως πληροφορίες που συνδέονται με μία ανθρώπινη ύπαρξη, της οποίας η πληροφοριακή ακεραιότητα πρέπει να προστατεύεται. Με βάση λοιπόν όλα τα παραπάνω δεν λογίζονται ως δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα στατιστικής φύσεως συγκεντρωτικά στοιχεία, από τα οποία δεν μπορούν πλέον να προσδιορισθούν τα υποκείμενα των δεδομένων. Επομένως, όπως αναφέρθηκε, τα προσωπικά δεδομένα συνδέονται με ένα συγκεκριμένο υπαρκτό πρόσωπο, που έχει όνομα, επώνυμο, διεύθυνση, επάγγελμα κ.λπ. Συνεπώς, οποιαδήποτε δεδομένα μπορούν να συνδεθούν έμμεσα ή άμεσα με την ταυτότητα ενός συγκεκριμένου ανθρώπου είναι προσωπικά δεδομένα, τα οποία πρέπει να προστατεύονται. Δεδομένα που αφορούν τις ιδιότητες (βιολογικές, κοινωνικές, ψυχολογικές, οικονομικές, κ.λπ.) ενός συγκεκριμένου προσώπου, αλλά δεν είναι δυνατό να συνδεθούν με το άτομο αυτό, δεν είναι προσωπικά δεδομένα. Για παράδειγμα, μπορεί σε κάποιο αρχείο να υπάρχουν δεδομένα που αφορούν την ερωτική συμπεριφορά, την υγεία κάποιου, ή τις πολιτικές πεποιθήσεις κ.λπ., πουθενά όμως δεν υπάρχει το όνομα του ή η διεύθυνσή του, ή έστω κάποιο στοιχείο που να μπορεί ακόμη και έμμεσα να παραπέμψει στην αποκάλυψη της ταυτότητάς του και να συνδέσει αυτά τα δεδομένα με το πρόσωπό του. Τα δεδομένα αυτά δεν είναι προσωπικά. Αντίθετα, προσωπικά δεδομένα είναι αυτά που συνδέονται ευθέως ή έμμεσα με το πρόσωπο κάποιου, ακόμη και αυτά στα οποία ο καθένας μπορεί να έχει πρόσβαση καθημερινά, ανοίγοντας για παράδειγμα τον τηλεφωνικό κατάλογο, όπου μπορεί να βρει τον αριθμό τηλεφώνου, τη διεύθυνσή της κατοικίας ή το επάγγελμα κάποιου.

Ως ευαίσθητα δεδομένα, εννοούμε ορισμένες κατηγορίες προσωπικών δεδομένων που αναφέρονται στην ιδιωτικής μας ζωή και τα οποία χαρακτηρίζονται από το ν. 2472/1997 ως «ευαίσθητα» και δέχονται περισσότερη προστασία σε σχέση με τα υπόλοιπα προσωπικά δεδομένα τα οποία χαρακτηρίζονται ως «απλά». Πρόκειται για τα δεδομένα που αφορούν τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, τα πολιτικά φρονήματα, τη φυλετική ή εθνική προέλευση, τη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, την υγεία, την κοινωνική πρόνοια, την ερωτική ζωή, ότι αφορά ποινικές διώ-

ξεις ή καταδίκες, καθώς και τη συμμετοχή σε συναφείς με τα ανωτέρω ενώσεις προσώπων. Όσο πιο ευαίσθητα είναι τα προσωπικά δεδομένα, τόσο μεγαλύτερη προστασία χρειάζονται.

Ως επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ορίζεται κάθε εργασία ή σειρά εργασιών που πραγματοποιείται από φυσικό ή νομικό πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου ή από το Δημόσιο ή από ένωση προσώπων με ή χωρίς τη βοήθεια αυτοματοποιημένων μεθόδων και η εργασία ή οι εργασίες αυτές εφαρμόζονται σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Τέτοιες εργασίες είναι η συλλογή, η καταχώριση, η οργάνωση, η διατήρηση ή αποθήκευση, η τροποποίηση, η εξαγωγή, η χρήση, η διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλης μορφής διάθεση, η συσχέτιση ή ο συνδυασμός, η διασύνδεση, η δέσμευση (κλείδωμα), η διαγραφή, η καταστροφή.

2.1.Οι νόμοι που πλαισιώνουν την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα στην Ελλάδα

Η Ελλάδα στα πλαίσια της δέσμευσής της, ως κράτους μέλους της Ε.Ε , για θέσπιση κανόνων δικαίου εναρμονισμένων με το ενωσιακό δίκαιο (άρθρο 28 Συντάγματος) ενσωμάτωσε την κοινοτική οδηγία 95/46 στην ελληνική έννομη τάξη ιδρύοντας την "Ανεξάρτητη Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα" με τον Νόμο 2472/97 ως ανεξάρτητο διοικητικό φορέα. Η αρχή αυτή λειτουργεί από τον Νοέμβριο του 1997.

Με βάση το Ν. 2472/97 «η θέσπιση ειδικών κανόνων για την συλλογή και επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν είναι απλή ευχέρεια. Ειδικά στην Ελλάδα, αυτό συνιστά υποχρέωση του νομοθέτη κατά τις διατάξεις του άρθρου 9 αλλά και των άρθρων 2, 5 και 19 του Συντάγματος, οι οποίες ανάγουν την προστασία της αξίας του ανθρώπου σε πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας, προστατεύουν την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του και διασφαλίζουν την ιδιωτική και οικογενειακή τους ζωή, καθώς και το απόρρητο των επικοινωνιών του».

Αξίζει επίσης να αναφερθεί ότι σύμφωνα με το νόμο, δημόσιος και ιδιωτικός τομέας αντιμετωπίζονται ως ισοδύναμες πηγές διακινδύνευσης για τα δικαιώματα των προσώπων. Θεωρήθηκε λοιπόν ότι παρά τα διαφορετικά χαρακτηριστικά και τις ιδιαί-

τερες ανάγκες του κάθε τομέα, τα προβλήματα που τίθενται δεν διαφέρουν στη βάση τους.

Η Ανεξάρτητη Αρχή προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και το πλαίσιο λειτουργίας της, κατοχυρώθηκε νομοθετικά το έτος 2001, με την αναθεώρηση του ελληνικού Συντάγματος, και συγκεκριμένα με την προσθήκη του άρθρου 9Α το οποίο ορίζει ότι :

« Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως νομός ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από την ανεξάρτητη αρχή που συγκροτείται και λειτουργεί, όπως νόμος ορίζει».

Η εισαγωγή του άρθρου αυτού στο Σύνταγμά μας δεν λειτουργεί μόνο για να προστατεύσει και να επιβεβαιώσει, αλλά και να εξοπλίζει την ελληνική έννομη τάξη μακροπρόθεσμα με μία προστατευτική ασπίδα για το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων.

Επιπλέον, μετά την αναθεώρηση του Συντάγματος το 2001, η ανεξάρτητη αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων διέπεται και από το άρθρο 101Α που ορίζει ότι:

Όπου από το Σύνταγμα προβλέπεται η συγκρότηση και η λειτουργία ανεξάρτητης αρχής, τα μέλη της διορίζονται με ορισμένη θητεία και διέπονται από προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία, όπως νόμος ορίζει.

- *Νόμος ορίζει τα σχετικά με την επιλογή και την υπηρεσιακή κατάσταση του επιστημονικού και λοιπού προσωπικού της υπηρεσίας που οργανώνεται για την υποστήριξη της λειτουργίας κάθε ανεξάρτητης αρχής. Τα πρόσωπα που στελεχώνουν τις ανεξάρτητες αρχές πρέπει να έχουν τα ανάλογα προσόντα, όπως νόμος ορίζει. Η επιλογή τους γίνεται με απόφαση της Διάσκεψης των Προέδρων της Βουλής και με επιδίωξη ομοφωνίας ή πάντως με την αυξημένη πλειοψηφία των 4/5 των μελών της. Τα σχετικά με τη διαδικασία επιλογής ορίζονται από τον Κανονισμό της Βουλής.*
- *Με τον Κανονισμό της Βουλής ρυθμίζονται όσα αφορούν τη σχέση των ανεξάρτητων αρχών με τη Βουλή και ο τρόπος άσκησης του κοινοβουλευτικού ελέγχου.*

Έπειτα το έτος 2001, εκδόθηκε ο εκτελεστικός Ν. 3051/02 του Συντάγματος του άρθρου 101Α ("Συνταγματικά κατοχυρωμένες ανεξάρτητες αρχές, τροποποίηση και-συμπλήρωση του συστήματος προσλήψεων στο δημόσιο τομέα και συναφείς ρυθμί-σεις") που περιέχει ρυθμίσεις σχετικά με τις συνταγματικά κατοχυρωμένες ανεξάρτη-τες αρχές και την Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων.

Ορισμένα σημεία του νόμου αυτού είναι τα εξής :

- Στις ρυθμίσεις του νόμου υπάγονται τα μέλη και το προσωπικό των ανεξάρ-τητων αρχών, των οποίων η συγκρότηση και η λειτουργία προβλέπεται στο Σύνταγμα (άρθρο 1). Στο άρθρο 2 αναφέρεται ότι οι ανεξάρτητες αρχές απο-λαύουν λειτουργικής ανεξαρτησίας και δεν υπόκεινται σε εποπτεία και έλεγ-χο από κυβερνητικά όργανα ή άλλες διοικητικές αρχές. Υπόκεινται σε κοινο-βουλευτικό έλεγχο, σύμφωνα με τον Κανονισμό της βουλής.

Στο σημείο αυτό αξίζει να παραθέσουμε το άρθρο 14 στ. δ' του κανονισμού της Βουλής που καταστρώνει τον τρόπο επιλογής των μελών των ανεξάρτητων αρχών: *«Η διάσκεψη των προέδρων επιλέγει με εισήγηση του Προέδρου της Βουλής ομοφώ-νως, άλλως με πλειοψηφία των 4/5 των μελών της, τα μέλη των κατά το άρθρο 101Α του Συντάγματος Ανεξάρτητων Αρχών και μπορεί σε όσες περιπτώσεις το προβλέπει ο νόμος να ανακαλεί την επιλογή και να αποφασίζει την αντικατάσταση μέλους ή του συ-νόλου των μελών ανεξάρτητης αρχής, με την ίδια πλειοψηφία ή να αποφασίζει την έκ-πτωσή τους συνεπεία τελεσίδικης καταδίκης για τις αναφερόμενες στο άρθρο 3 παρ. 4 του Ν. 3051/2002 πράξεις ή της αποδοχής της παραίτησής της»* .

Ακόμη, ο κοινοβουλευτικός έλεγχος ασκείται είτε έκτακτα, με κλήση της Αρχής στη Βουλή από την διάσκεψη των Προέδρων (άρθρο 14 στ ε '), είτε τακτικά, με υπο-βολή εκ μέρους των Αρχών ετησίας έκθεσης στον Πρόεδρο της Βουλής, ο οποίος τη διαβιβάζει στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής. Η επιτροπή συντάσ-σει πόρισμα των συζητήσεών της για το έργο κάθε Αρχής και το υποβάλλει στον αρ-μόδιο Υπουργό και την αντίστοιχη Αρχή, ενώ καλούνται στις συζητήσεις ο Πρόεδρος και τα Μέλη της Αρχής.

Η παρ. 4 του άρθρου 2 του Ν. 3051/02 προβλέπει ότι ο πρόεδρος της ανεξάρτη-της αρχής έχει την ευθύνη λειτουργίας της σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.

Ειδικότερα :

- Εκπροσωπεί την ανεξάρτητη αρχή δικαστικώς και εξωδίκως .
- Συντονίζει και κατευθύνει τις υπηρεσίες της.
- Παρακολουθεί την εκτέλεση των αποφάσεων, πορισμάτων και οποιωνδήποτε άλλων πράξεων της αρχής.
- Είναι ο διοικητικός προϊστάμενος του προσωπικού της και ασκεί την επ' αυτού πειθαρχική εξουσία. Ο πρόεδρος της ανεξάρτητης αρχής μπορεί με απόφασή του να εξουσιοδοτεί μέλη ή άλλα όργανά της να υπογράφουν «με εντολή προέδρου» έγγραφα ή άλλες πράξεις της.

Όσον αφορά στην επιλογή του προσωπικού των ανεξάρτητων αρχών το άρθρο 4 του Ν. 3051/02 ορίζει ότι: Το επιστημονικό και λοιπό προσωπικό κάθε ανεξάρτητης αρχής προσλαμβάνεται στις θέσεις που προβλέπονται στον κανονισμό της και επιλέγεται από την Αρχή με προκήρυξη και με τα κριτήρια και τη διαδικασία που ορίζεται σε αυτόν. Αν δεν υπάρχει σχετική πρόβλεψη, επιλέγεται σύμφωνα με τα κριτήρια και τη διαδικασία που η Αρχή καθορίζει στην προκήρυξη, τηρούνται δε οι αρχές της δημοσιότητας, της διαφάνειας, της αντικειμενικότητας και της αξιοκρατίας . Σε κάθε περίπτωση προηγείται δημόσια πρόσκληση και η επιλογή γίνεται από την Επιτροπή, της οποίας τη συγκρότηση και τη σύνθεση καθορίζει με απόφασή της η ανεξάρτητη αρχή. Στην επιτροπή μετέχουν τουλάχιστον ένα μέλος του ΑΣΕΠ και ένας καθηγητής Α.Ε.Ι.. Στις περιπτώσεις που προβλέπεται συνέντευξη, αυτή είναι δημόσια. Για την επιλογή ειδικού ή επιστημονικού προσωπικού η συνέντευξη είναι υποχρεωτική. Το επιστημονικό και λοιπό προσωπικό κάθε ανεξάρτητης αρχής είναι μόνιμο ή προσλαμβάνεται με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου ή με σύμβαση έμμισθης εντολής.

Τα θέματα εσωτερικής λειτουργίας κάθε ανεξάρτητης αρχής ρυθμίζονται από Εσωτερικό Κανονισμό που εκδίδεται από την ίδια και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ο οποίος πρέπει να είναι σύμφωνος με τις διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (άρθρο 2 παρ. 7).

Σχετικά με την άσκηση ενδίκων βοηθημάτων κατά των πράξεων των ανεξάρτητων διοικητικών αρχών καθώς και για την παράσταση και δικαστική εκπροσώπησή

τους προβλέπουν οι παράγραφοι 8 και 9 του άρθρου 2 και η παράγραφος 8 του άρθρου 4 του νόμου :

Άρθρο 2 παρ. 8 *«Κατά των εκτελεστών αποφάσεων των ανεξαρτήτων αρχών μπορεί να ασκηθεί αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας καθώς και οι προβλεπόμενες στο Σύνταγμα και τη νομοθεσία διοικητικές προσφυγές. Ένδικο βοηθήματα κατά των αποφάσεων των ανεξαρτήτων αρχών μπορεί να ασκεί και ο κατά περίπτωση αρμόδιος Υπουργός».*

Άρθρο 2 παρ. 9 *«Οι ανεξάρτητες αρχές έχουν την ικανότητα να παρίστανται αυτοτελώς σε κάθε είδους δίκες που έχουν ως αντικείμενο πράξεις ή παραλείψεις τους».*

Άρθρο 4 παρ. 8 *«Οι ανεξάρτητες αρχές εκπροσωπούνται δικαστικώς από μέλη του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους ή από τα μέλη της νομικής τους υπηρεσίας. Όταν εκδικάζονται ένδικο βοηθήματα ή μέσα Υπουργών, οι ανεξάρτητες αρχές εκπροσωπούνται από δικηγόρους παρ' Αρείω Πάγω εξειδικευμένους στο αντικείμενό τους, με απόφασή τους, με την οποία παρέχεται η σχετική πληρεξουσιότητα. Τα μέλη των ανεξαρτήτων αρχών και οι βοηθοί τους σε περίπτωση που διώκονται ή ενάγονται για πράξεις ή παραλείψεις κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, μπορούν να παρίστανται ενώπιον των δικαστηρίων με μέλη του «Νομικού Συμβουλίου του Κράτους».*

Επιπλέον, όσον αφορά στην εσωτερική λειτουργία της Αρχής, εκδόθηκαν :

- Το Προεδρικό Διάταγμα 207/98 (ΦΕΚ 164/15-7-1998, Τευχ. Α ') «Οργάνωση της Γραμματείας της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και σύσταση οργανικών θέσεων», σύμφωνα με το οποίο καθορίζεται η διάρθρωση της Γραμματείας της Αρχής και τα καθήκοντα του Προϊσταμένου, καθώς και οι αρμοδιότητες των οργανικών μονάδων .
- Η Υπουργική Απόφαση 006 «Κανονισμός Λειτουργίας της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα», σύμφωνα με την οποία καθορίζεται η αποστολή της Αρχής και η ευθύνη του Προέδρου της αναφορικά με τη λειτουργία της Γραμματείας.

Επίσης, σύμφωνα με τον Ν. 2514/97 η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, είναι η εθνική αρχή ελέγχου της Συνθήκης του Σένγκεν, υπό την έννοια ότι είναι αρμόδια για τον έλεγχο του Εθνικού Τμήματος του Πληροφοριακού Συστήματος Σένγκεν και για την διερεύνηση αν, από την επεξεργασία και τη χρήση

των δεδομένων που έχουν καταχωρηθεί στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν, προσβάλλονται τα δικαιώματα του ενδιαφερόμενου προσώπου. Στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν καταχωρούνται πληροφορίες για καταζητούμενα ή ανεπιθύμητα άτομα και αναζητούμενα οχήματα, όπλα, έγγραφα και τραπεζογραμμάτια.

Από τις διατάξεις που αναφέρθηκαν πιο πάνω προκύπτει σαφώς η πρόθεση του Έλληνα νομοθέτη να ρυθμίσει όσο το δυνατόν πληρέστερα διάφορα θέματα σχετικά με τη λειτουργία ενός τόσο πρόσφατου στην Ελλάδα θεσμού όπως είναι η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και γενικότερα οι Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές που κατοχυρώθηκαν συνταγματικά μόλις το έτος 2001.

Με βάση τους παραπάνω νόμους και τα παραπάνω άρθρα προκύπτει, ότι πρωταρχική σημασία για τη λειτουργία της Αρχής αποτελεί η ανεξαρτησία της που στηρίζεται στη γραμματειακή αυτονομία και δημοσιονομική αυτοτέλεια, την προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία των μελών, την απαγόρευση διοικητικού ελέγχου και τον κοινοβουλευτικό έλεγχο του έργου της, ο οποίος αποτελεί και ένα από τα θεμέλια της δημοκρατικής της νομιμοποίησης. Η εν λόγω Αρχή, στελεχωμένη από εξέχουσες προσωπικότητες και επιστήμονες αναγνωρισμένου κύρους, και προσωπικό επιλεγμένο σύμφωνα με τις αρχές της διαφάνειας, της αντικειμενικότητας και της αξιοκρατίας καλείται να ασκήσει με τον καλύτερο δυνατό και αμερόληπτο τρόπο το έργο της και να συμβάλει καθοριστικά στην περαιτέρω διαμόρφωση του νομοθετικού πλαισίου για την προστασία των προσωπικών δεδομένων ιδιαίτερα στα πλαίσια των τεχνολογικών εξελίξεων.

2.2.Αρμοδιότητες της Αρχής

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα είναι συνταγματικά κατοχυρωμένη ανεξάρτητη Αρχή και έχει ως αποστολή της την εποπτεία της εφαρμογής του ν. 2472/1997 και άλλων ρυθμίσεων που αφορούν την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και την ενάσκηση των αρμοδιοτήτων που της ανατίθενται κάθε φορά. Εξυπηρετείται από δική της Γραμματεία που λειτουργεί σε επίπεδο Διεύθυνσης και έχει δικό της προϋπολογισμό.

Η Αρχή, σύμφωνα με το άρθρο 19 του ν. 2472/1997, ασκεί μια σειρά αρμοδιοτήτων, οι οποίες μπορούν να διακριθούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες, τις ρυθμιστικές εν ευρεία έννοια και τις ελεγκτικές⁹.

-Ρυθμιστικές αρμοδιότητες

Η Αρχή εκδίδει οδηγίες προς τον σκοπό ενιαίας εφαρμογής των ρυθμίσεων που

αφορούν την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, κανονιστικές πράξεις για τη ρύθμιση ειδικών, τεχνικών και λεπτομερειακών θεμάτων, καλεί και επικουρεί τα επαγγελματικά σωματεία και τις λοιπές ενώσεις φυσικών ή νομικών προσώπων που διατηρούν αρχεία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην κατάρτιση κωδίκων δεοντολογίας. Εξετάζει αιτήσεις του υπευθύνου επεξεργασίας, με τις οποίες ζητείται ο έλεγχος και η εξακρίβωση της νομιμότητας της επεξεργασίας και απευθύνει συστάσεις και υποδείξεις στους υπευθύνους επεξεργασίας. Συνεργάζεται με τις Αρχές άλλων κρατών μελών της ΕΕ στο πλαίσιο διαφόρων επιτροπών και ομάδων εργασίας, από τις οποίες σπουδαιότερη είναι η Ομάδα Εργασίας του Άρθρου 29 της Οδηγίας 95/46/ ΕΚ. Τέλος, η Αρχή γνωμοδοτεί για κάθε νομοθετική ή κανονιστική ρύθμιση που αφορά την επεξεργασία και προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

-Ελεγκτικές αρμοδιότητες

Η Αρχή εξετάζει προσφυγές, καταγγελίες, αντιρρήσεις και παράπονα των υποκειμένων των δεδομένων σχετικά με την εφαρμογή του νόμου και την προστασία των δικαιωμάτων τους. Διενεργεί αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν καταγγελίας διοικητικούς ελέγχους, στο πλαίσιο των οποίων ελέγχονται η τεχνολογική υποδομή και άλλα, αυτοματοποιημένα ή μη, μέσα που υποστηρίζουν την επεξεργασία των δεδομένων. Εξετάζει τις γνωστοποιήσεις που υποβάλλονται και χορηγεί τις άδειες που προβλέπονται, δηλαδή άδειες ίδρυσης και λειτουργίας αρχείου ευαίσθητων δεδομένων, διαβίβασης

⁹ www.dpa.gr

δεδομένων σε χώρες εκτός ΕΕ και διασύνδεσης αρχείων στις περιπτώσεις ευαίσθητων δεδομένων ή χρήσης ενιαίου κωδικού. Εξετάζει αιτήσεις για πρόσβαση σε δημόσια και ιδιωτικά έγγραφα που περιέχουν προσωπικά δεδομένα τρίτων. Αποφαίνεται επί αιτήσεων διαγραφής από το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν (ΣΠΣ) και τον Εθνικό Κατάλογο Ανεπιθύμητων Αλλοδαπών (ΕΚΑΝΑ).

2.3.Σύνθεση της Αρχής

Η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων αποτελεί γνήσιο μοντέλο ανεξάρτητης αρχής. Συγκροτείται, σύμφωνα με το άρθρ.16 παρ.1 του Ν. 2472/97, από έναν δικαστικό λειτουργό βαθμού Συμβούλου της Επικρατείας ή αντίστοιχου και άνω και έξι μέλη ως εξής:

- Έναν καθηγητή ή αναπληρωτή καθηγητή ΑΕΙ σε γνωστικό αντικείμενο του δικαίου.
- Έναν καθηγητή ή αναπληρωτή καθηγητή ΑΕΙ σε γνωστικό αντικείμενο της πληροφορικής.
- Έναν καθηγητή ή αναπληρωτή καθηγητή ΑΕΙ.
- Τρία πρόσωπα κύρους και εμπειρίας στον τομέα της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Ο Πρόεδρος και τα Μέλη της Αρχής διορίζονται με ισάριθμους αναπληρωτές, οι οποίοι διαθέτουν τις αυτές ιδιότητες και προσόντα. Οι αναπληρωτές του Προέδρου και των μελών μετέχουν στις συνεδριάσεις της Αρχής χωρίς δικαίωμα ψήφου εκτός της περίπτωσης προσωρινής απουσίας ή κωλύματος του αντίστοιχου τακτικού. Με απόφασή του ο Πρόεδρος της Αρχής αναθέτει ειδικά καθήκοντα στους αναπληρωτές. Η θητεία του κάθε αναπληρωτή είναι ίση με τη θητεία του αντίστοιχου τακτικού μέλους, τα οποία διορίζονται με προεδρικό διάταγμα για τετραετή θητεία, που μπορεί να ανανεωθεί μια μόνο φορά.

2.4.Ανθρώπινο δυναμικό

Η Αρχή, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 20 του ιδρυτικού της νόμου 2472/1997, εξυπηρετείται από Γραμματεία, η οποία λειτουργεί σε επίπεδο Διεύθυνσης, και αποτελείται από τέσσερα τμήματα:

- Το τμήμα Ελεγκτών,
- Το τμήμα Επικοινωνίας,
- Το τμήμα Διοικητικών Υποθέσεων και
- Το τμήμα Οικονομικών Υπηρεσιών.

A. Τμήμα Ελεγκτών

Έχει αρμοδιότητες καθοριστικού χαρακτήρα για την εκπλήρωση της αποστολής της Αρχής. Ενδεικτικά, στο τμήμα αυτό ανήκει η διενέργεια διοικητικών ελέγχων σε κάθε αρχείο, η προπαρασκευή της έκδοσης κανονιστικών πράξεων για τη ρύθμιση ειδικών, τεχνικών και λεπτομερειακών θεμάτων, η σύνταξη σχεδίων οδηγιών με σκοπό την ενιαία εφαρμογή της προστατευτικής νομοθεσίας για το άτομο, η εξέταση προσφυγών και καταγγελιών, η προπαρασκευή εισηγήσεων και η απάντηση σε ερωτήματα πολιτών και υπευθύνων επεξεργασίας. Ακόμη, το τμήμα Ελεγκτών ασχολείται με τη σύνταξη της ετήσιας έκθεσης πεπραγμένων της Αρχής υπό τον συντονισμό του διευθυντή Γραμματείας και αφιερώνει σημαντικό χρόνο στην εξέταση αιτήσεων και τη διαδικασία χορήγησης αδειών τήρησης και επεξεργασίας αρχείων προσωπικών δεδομένων. Επίσης, οι ελεγκτές υποβοηθούν κατηγορίες υπευθύνων επεξεργασίας στην κατάρτιση κωδίκων δεοντολογίας και υποστηρίζουν την ενημέρωσή τους σε θέματα προστασίας προσωπικών δεδομένων με εισηγήσεις σε συνέδρια και ημερίδες. Εκπροσωπούν την Αρχή σε όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς επίσης και σε διεθνείς ομάδες εργασίας και συνέδρια. Τέλος, στις αρμοδιότητες του τμήματος υπάγονται η προετοιμασία φακέλων, η εκπόνηση μελετών, η υποβολή εισηγήσεων και η εν γένει συνδρομή της Αρχής κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της.

Το τμήμα στελεχώνεται από ειδικούς επιστήμονες νομικής και πληροφορικής, μετά τη μετατροπή των οργανικών θέσεων του επιστημονικού προσωπικού κατηγορίας πανεπιστημιακής εκπαίδευσης σε θέσεις ειδικού επιστημονικού προσωπικού, σύμφωνα με τον ν. 4055/2012.

Ακόμη, στο πλαίσιο βελτίωσης της λειτουργίας της Αρχής και αναβάθμισης της

ποιότητας του έργου της, το τμήμα Ελεγκτών λειτουργεί από τον Νοέμβριο 2008, κατόπιν απόφασης του Προέδρου της Αρχής, ατύπως σε τέσσερα (4) γραφεία με τα ακόλουθα θεματικά αντικείμενα:

Α΄ γραφείο: δημόσια διοίκηση, εθνική άμυνα, διωκτικές αρχές και δημόσια τάξη, αυτοδιοίκηση, κρατική δράση γενικά.

Β΄ γραφείο: υγεία, κοινωνική και ιδιωτική ασφάλιση, εργασιακές σχέσεις στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, λοιπά θέματα.

Γ΄ γραφείο: ιδιωτική οικονομία, χρηματοπιστωτικά, ηλεκτρονικές επικοινωνίες (πλην ανεπιθύμητων), μέσα μαζικής επικοινωνίας.

Δ΄ γραφείο: έλεγχος πληροφοριακών και τηλεπικοινωνιακών συστημάτων, κλειστά κυκλώματα τηλεόρασης, ανεπιθύμητες ηλεκτρονικές επικοινωνίες, παρακολούθηση και εκπόνηση μελετών στα αντικείμενα των τεχνολογιών πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών και της ασφάλειας δεδομένων, συμβολή στην ανάπτυξη των υπολογιστικών και επικοινωνιακών συστημάτων της Αρχής.

Β. Τμήμα Επικοινωνίας

Το τμήμα Επικοινωνίας στελεχώνεται από εξειδικευμένους επιστήμονες των κλάδων επικοινωνίας και μετάφρασης. Στις ιδιαίτερα σημαντικές για την εκπλήρωση της αποστολής της Αρχής αρμοδιότητες του τμήματος ανήκουν η εκπόνηση μελετών, η προετοιμασία φακέλων, η υποβολή εισηγήσεων και η εν γένει συνδρομή της Αρχής στη διαμόρφωση και άσκηση της επικοινωνιακής πολιτικής της, η διοργάνωση ενημερωτικών και επιστημονικών ημερίδων, σεμιναρίων και συνεδρίων για θέματα σχετικά με το αντικείμενο και το πεδίο αρμοδιοτήτων της Αρχής, η μέριμνα των δημοσίων σχέσεων με άλλες δημόσιες υπηρεσίες και οργανισμούς, ιδιώτες και υπηρεσίες του εξωτερικού, συμπεριλαμβανομένων των αρμοδίων οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η έκδοση ενημερωτικών δελτίων (newsletters), φυλλαδίων και καταχωρίσεων στον Τύπο, καθώς και η δημιουργία ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών μηνυμάτων για την Αρχή, τις αρμοδιότητες και το έργο της, η δημιουργία και επιμέλεια περιεχο-

μένου για την ιστοσελίδα της Αρχής, καθώς και η παρακολούθηση (monitoring) των ΜΜΕ για θέματα προστασίας προσωπικών δεδομένων. Στις αρμοδιότητες του τμήματος Επικοινωνίας υπάγονται, επίσης, η μετάφραση κειμένων, η τήρηση της βιβλιοθήκης της Αρχής, η γλωσσική επιμέλεια και η μέριμνα για την έκδοση και δημοσιοποίηση της ετήσιας έκθεσης πεπραγμένων της Αρχής, καθώς και η σύνταξη της ενότητας για την επικοινωνιακή πολιτική υπό τον συντονισμό του διευθυντή Γραμματείας.

Γ. Τμήμα Διοικητικών Υποθέσεων

Το τμήμα Διοικητικών Υποθέσεων αποτελείται από προσωπικό πανεπιστημιακής, τεχνολογικής, δευτεροβάθμιας και υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Το προσωπικό πανεπιστημιακής εκπαίδευσης κατέχει πτυχία και μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών στη δημόσια διοίκηση και την πληροφορική. Οι υπάλληλοι του τμήματος είναι επιφορτισμένοι με τη γραμματειακή υποστήριξη της Αρχής (ηλεκτρονική τήρηση πρωτοκόλλου, τήρηση πρακτικών συνεδριάσεων, δακτυλογράφηση κειμένων, ταξινόμηση και ενημέρωση αρχείων και διαχείριση θεμάτων προσωπικού). Στα καθήκοντα του τμήματος υπάγεται και η κάθε είδους διαχείριση της υπολογιστικής και δικτυακής υποδομής της Αρχής.

4. Τμήμα Οικονομικών Υπηρεσιών

Το τμήμα Οικονομικών Υπηρεσιών περιλαμβάνει δύο γραφεία:

- α. το Γραφείο Εκτέλεσης Προϋπολογισμού και
- β. το Γραφείο Κατάρτισης Προϋπολογισμού και Πληρωμών

και στελεχώνεται από εξειδικευμένους υπάλληλους πανεπιστημιακής και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Στις αρμοδιότητες του τμήματος ανήκουν η κατάρτιση, εκτέλεση και παρακολούθηση του Προϋπολογισμού της Αρχής, η κατάρτιση της μισθοδοσίας μελών και προσωπικού, η μέριμνα για την προμήθεια των απαραίτητων αγαθών και υπηρεσιών για την ομαλή λειτουργία της Αρχής, η μέριμνα για τις μετακινήσεις μελών και προσωπικού, η τήρηση των απαραίτητων λογιστικών και άλλων βιβλίων, ο έλεγχος και η

εκκαθάριση των δαπανών στις οποίες προβαίνει η Αρχή, η έκδοση χρηματικών ενταλμάτων πληρωμής και η πληρωμή τους μέσω του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Δημοσιονομικής Πολιτικής (ΟΠΣΔΠ), η βεβαίωση των προστίμων στις αρμόδιες ΔΟΥ και η παροχή οικονομικών στοιχείων μηνιαίως και όταν απαιτούνται στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους και στους ελεγκτικούς φορείς.

2.5.Οικονομικά στοιχεία

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, ως ανεξάρτητη δημόσια Αρχή, έχει δικό της προϋπολογισμό, ο οποίος εγγράφεται υπό ίδιο φορέα στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 του ν. 3051/2002, που αφορά «Συνταγματικά κατοχυρωμένες ανεξάρτητες Αρχές, τροποποίηση και συμπλήρωση του συστήματος προσλήψεων στο δημόσιο τομέα και συναφείς ρυθμίσεις», τον προϋπολογισμό της Αρχής εισηγείται στον Υπουργό Οικονομικών ο Πρόεδρός της, ο οποίος σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις είναι και ο διατάκτης των δαπανών της.

Κατά το οικονομικό έτος 2017, ο προϋπολογισμός της υπηρεσίας διαμορφώθηκε στο ποσό των 2.380.000 €. Ο δε εγκεκριμένος προϋπολογισμός για το 2018 ανέρχεται στο ποσό των 2.541.000 €.

2.6.Λειτουργικά προβλήματα, στόχοι και προτάσεις

Η ελλιπής στελέχωση παραμένει και το 2017 ως το πλέον σοβαρό πρόβλημα της Αρχής, το οποίο οξύνεται έτι περαιτέρω και λόγω των απαιτήσεων που θέτει το νέο ευρωπαϊκό πλαίσιο προστασίας δεδομένων και κυρίως ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, αλλά και τροποποιήσεις της εθνικής νομοθεσίας, όπως η νέα διαδικασία οικονομικής διαχείρισης. Όπως έχει επισημανθεί στις εκθέσεις όλων των περασμένων ετών, το πρόβλημα της ελλιπούς στελέχωσης χαρακτηρίζει την Αρχή από ιδρύσεώς της, σε συνάρτηση με το ευρύ σύνολο αρμοδιοτήτων και καθηκόντων με τα οποία ο εθνικός νομοθέτης την έχει επιφορτίσει και με τον αυξανόμενο όγκο εισερχόμενων υποθέσεων¹⁰.

Με τον Γενικό Κανονισμό, οι αρμοδιότητες και υποχρεώσεις της Αρχής διευρύνονται σημαντικά, αφού πλέον για τις εποπτικές αρχές των κρατών μελών προβλέπεται συστηματική συνεργασία, αμοιβαία συνδρομή, κοινές επιχειρήσεις, εφαρμογή του μηχανισμού συνεκτικότητας και ενεργή συμμετοχή στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων, τηρουμένων αυστηρών χρονικών ορίων. Όπως αναφέρθηκε

¹⁰ Ετήσια Έκθεση ΑΠΔΧ (2017).

και στην ετήσια έκθεση του 2015 και του 2016, για την ανταπόκριση της Αρχής στα ανωτέρω είναι απολύτως αναγκαία η σημαντική ενίσχυσή της με ανθρώπινο δυναμικό, ιδίως ειδικό επιστημονικό προσωπικό. Άλλωστε, ρητά προβλέπεται και στο άρθρο 52 παρ. 4 του Γενικού Κανονισμού ως υποχρέωση των κρατών μελών να διαθέσουν στην εθνική εποπτική αρχή «...τους απαραίτητους ανθρώπινους, τεχνικούς και οικονομικούς πόρους και τις αναγκαίες εγκαταστάσεις και υποδομές για την αποτελεσματική εκτέλεση των καθηκόντων και άσκηση των εξουσιών της, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που ασκούνται στο πλαίσιο της αμοιβαίας συνδρομής, της συνεργασίας και της συμμετοχής στο Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων» .

Ως προς την άλλη συναρτώμενη πτυχή του προβλήματος αυτού, τον όγκο των εισερχομένων υποθέσεων, παρατηρήθηκε σημαντική αύξησή τους. Το έτος 2017 παρατηρήθηκε αύξηση των εισερχομένων υποθέσεων προσφυγών/καταγγελιών κατά περίπου 29%, των εισερχομένων υποθέσεων ερωτημάτων κατά 19,5% και των γνωστοποιήσεων κατά περίπου 40%, σε σύγκριση με το έτος 2016. Παρά τη συνεχή βελτίωση της αποδοτικότητάς της, η Αρχή αδυνατεί να διεκπεραιώσει πλήρως την αυξανόμενη εισερχόμενη ροή υποθέσεων, αφού επιτυγχάνεται μεν σημαντική αύξηση του ρυθμού διεκπεραίωσης, η οποία όμως υστερεί της αύξησης του ρυθμού εισερχομένων υποθέσεων, με αποτέλεσμα ο αριθμός των εκκρεμών υποθέσεων προσφυγών/καταγγελιών και ερωτημάτων να ανέρχεται την 31/12/2017 σε 7.692, εμφανίζοντας μια αύξηση περίπου 12,7% σε σύγκριση με την 31/12/2016.

Με τη θέση σε εφαρμογή του ΓΚ από 25 Μαΐου 2018, σημειώνεται αλλαγή του μείγματος υποθέσεων τις οποίες η Αρχή καλείται να εξετάσει. Σε κάθε περίπτωση ο ετήσιος αριθμός τους προβλέπεται ότι θα παραμείνει σημαντικός, ενώ από την άλλη πλευρά θα απαιτείται υψηλής έντασης ειδική επιστημονική προσπάθεια σε πιο στενές χρονικά προθεσμίες. Συγκεκριμένα, προβλέπεται μείωση του αριθμού των ερωτημάτων/ αιτημάτων και εξάλειψη των γνωστοποιήσεων αρχείων και επεξεργασιών, αναμένεται όμως να αυξηθεί σημαντικά ο αριθμός των καταγγελιών, καθώς και άλλων υποθέσεων, των οποίων η εξέταση προϋποθέτει ιδιαίτερη μελέτη και διάθεση ικανού χρόνου, όπως οι γνωστοποιήσεις περιστατικών παραβίασης δεδομένων, οι υποθέσεις προηγούμενης διαβούλευσης με υπευθύνους επεξεργασίας, οι υποθέσεις σχετικά με τη διαπίστευση φορέων πιστοποίησης, η έγκριση κριτηρίων πιστοποίησης πράξεων

επεξεργασίας, η γνωμοδότηση επί κωδίκων δεοντολογίας και η έγκρισή τους και ακόμη ιδιαίτερα μεγάλος αριθμός διασυνοριακών υποθέσεων καταγγελιών και ζητημάτων συνεκτικότητας που άγονται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων. Ιδιαίτερα, ο αριθμός των διασυνοριακών υποθέσεων συνεργασίας με εποπτικές αρχές άλλων κρατών μελών και των υποθέσεων συνεκτικότητας εκτιμάται ότι θα ανέρχεται σε εκατοντάδες αν όχι χιλιάδες ανά έτος. Με τις πλέον μετριοπαθείς εκτιμήσεις, και χωρίς να λαμβάνονται υπόψη πρόσθετες αρμοδιότητες που τυχόν θα απορρέουν από τον αναμενόμενο εθνικό εφαρμοστικό νόμο, αναμένεται σημαντική αύξηση του όγκου εργασιών της Αρχής, σε όρους απαιτούμενης άνθρωπο-προσπάθειας, έστω και αν είναι μικρότερος ο αριθμός των εισαγόμενων υποθέσεων.

Παράλληλα με τις ενέργειες ενίσχυσης της στελέχωσής της, η Αρχή καταβάλλει διαρκείς προσπάθειες για βελτίωση της αποδοτικότητάς της, κυρίως με την προσαρμογή των διαδικασιών διαχείρισης των εργασιών της, την ομαδοποίηση, ιεράρχηση ως προς τη σπουδαιότητα και συστηματική εξέταση των υποθέσεων, με γνώμονα τη μέγιστη δυνατή αποτελεσματικότητα στην εκπλήρωση της αποστολής της. Ενόψει της θέσης σε εφαρμογή του ΓΚ, η Αρχή στη στοχοθεσία του 2018 έχει συμπεριλάβει μεταξύ άλλων και την αναθεώρηση υφιστάμενων και την εισαγωγή νέων διαδικασιών χειρισμού εργασιών, όπως τις γνωστοποιήσεις περιστατικών παραβίασης προσωπικών δεδομένων, τη γνωμοδότηση και έγκριση κωδίκων δεοντολογίας, την προηγούμενη διαβούλευση, αλλά και τη συστηματική διαχείριση καταγγελιών και την ενημέρωση του κοινού. Το 2017, υπάρχει συνολικά αύξηση του αριθμού διεκπεραιούμενων υποθέσεων προσφυγών/καταγγελιών, ερωτημάτων και γνωστοποιήσεων αρχείων και επεξεργασιών, κατά περίπου 19,5% σε σύγκριση με το 2016. Όμως, παρά τη βελτίωση αυτή, όπως προαναφέρθηκε, δεν είναι δυνατή η απορρόφηση της αύξησης του ρυθμού εισερχομένων υποθέσεων, με αποτέλεσμα περαιτέρω συσσώρευση εκκρεμών υποθέσεων. Ο μεγάλος αριθμός εκκρεμών υποθέσεων επηρεάζει αρνητικά την αποδοτική λειτουργία της Αρχής και πρέπει να περιοριστεί. Εξετάζονται στην κατεύθυνση αυτή δυνατές λύσεις, στο πλαίσιο και των ρυθμίσεων του ΓΚ ως προς τις υποθέσεις καταγγελιών και αιτημάτων, των οποίων επιλαμβάνονται οι εθνικές εποπτικές αρχές προστασίας δεδομένων.

Ως προς τις διαθέσιμες στην Αρχή πιστώσεις, για το έτος 2017, αυτές αυξήθηκαν κατά περίπου 15% σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Όμως, η αύξηση αυτή οφείλεται στα υψηλότερα διαθέσιμα ποσά για τη μείζονα κατηγορία «αποδοχές και συντάξεις», τα οποία εκ των πραγμάτων δεν ήταν δυνατόν να αξιοποιηθούν αφού ο αριθμός του προσωπικού παρέμεινε σταθερός, ενώ από την άλλη πλευρά οι πιστώσεις για τις λειτουργικές δαπάνες παραμένουν ανεπαρκείς, παρά τα συνεχή αιτήματα για αύξησή τους. Θα πρέπει ακόμη να σημειωθεί ότι η ανάληψη των εργασιών οικονομικής διαχείρισης από τμήμα της Αρχής είχε ιδιαίτερα θετική εξέλιξη, με αποτέλεσμα την αποφυγή μεταφοράς κάποιας σοβαρής επιβάρυνσης το επόμενο οικονομικό έτος, σε αντίθεση με παρελθόντα έτη. Για το έτος 2018, οι εγκεκριμένες πιστώσεις παρουσιάζουν αύξηση περίπου 7%, αλλά και πάλι στο σκέλος των αποδοχών, ενώ οι πιστώσεις για τις λειτουργικές δαπάνες παραμένουν περίπου στο ίδιο ύψος με αυτές του 2017. Οι πιστώσεις αυτές είναι σημαντικά χαμηλότερες των αναγκαίων προκειμένου να ανταποκριθεί η Αρχή σε όλο το εύρος των αρμοδιοτήτων της και ιδίως στις νέες της υποχρεώσεις που απορρέουν από τον ΓΚ και καθιστούν ανάγκη πρώτης προτεραιότητας κυρίως την ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού, καθώς και την αναβάθμιση και προσαρμογή των υποδομών πληροφορικής και δικτύων και την ενεργή συμμετοχή της στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων και τις λοιπές κοινές εποπτικές επιτροπές και ομάδες εργασίας.

Όπως επισημάνθηκε ήδη για πρώτη φορά στην ετήσια έκθεση του 2015 και επαναλήφθηκε σε αυτή του 2016, η υιοθέτηση του ΓΚ και της Οδηγίας 2016/680, που αναφέρεται στην προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατά την επεξεργασία από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων, συνεπάγονται την ανάγκη προσαρμογής της ελληνικής νομοθεσίας προστασίας δεδομένων. Στην κατεύθυνση αυτή, η Αρχή συνέβαλε με προτάσεις της στις εργασίες της ειδικής νομοπαρασκευαστικής επιτροπής, καθώς και με παρατηρήσεις και προτάσεις επί του προσχεδίου νόμου το οποίο τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση τον Φεβρουάριο του 2018. Όπως προαναφέρθηκε, στην Αρχή βρίσκονται σε εξέλιξη εργασίες, για την οργανωτική προσαρμογή της στην εφαρμογή του νέου ευρωπαϊκού πλαισίου προστασίας δεδομένων.

Κατά τον χρόνο σύνταξης της παρούσας έκθεσης, τον Ιούλιο 2018, δεν είχε ακόμη ολοκληρωθεί η ψήφιση του εθνικού εφαρμοστικού νόμου. Και ναι μεν ο ΓΚ εφαρμόζεται ήδη, υπάρχουν, όμως, ζητήματα, όπως η διαπίστευση φορέων πιστοποίησης, για τη ρύθμιση των οποίων είναι αναγκαία η έκδοση του εθνικού νόμου. Για τον λόγο αυτό, απαιτείται να προωθηθεί το συντομότερο δυνατόν η διαδικασία κατάθεσης και ψήφισης του σχετικού σχεδίου νόμου. Επαναλαμβάνεται ότι ο εφαρμοστικός νόμος θα πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη εμπειρία από την πολυετή εφαρμογή του ν. 2472/1997 και τις νομοθετικές αλλαγές που επήλθαν τα τελευταία έτη σχετικά με τις συνταγματικά κατοχυρωμένες ανεξάρτητες αρχές και το επιστημονικό προσωπικό που εκτελεί την κύρια αποστολή τους. Ενδεικτικά αναφέρεται η ενίσχυση της ανεξαρτησίας και ευελιξίας της Αρχής στην κατάρτιση και εκτέλεση του προϋπολογισμού και την πρόσληψη του προσωπικού της, η αναδιοργάνωση της Γραμματείας, η σαφέστερη και αποδοτικότερη κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ του συλλογικού οργάνου, του Προέδρου και της Γραμματείας και ο προγραμματισμός των εργασιών της σε ετήσια ή διετή βάση, σύμφωνα με τις στρατηγικές επιλογές της, καθώς και η αποφυγή διατάξεων που δημιουργούν χωρίς αποχρώντα λόγο γραφειοκρατική επιβάρυνση.

Εκτός της προαναφερόμενης απαίτησης προσαρμογής της εθνικής νομοθεσίας προστασίας δεδομένων, όπως παγίως επισημαίνεται και στις εκθέσεις των τελευταίων ετών, θα πρέπει να αναληφθεί επίσης νομοθετική πρωτοβουλία για την προώθηση των ακόλουθων θεμάτων:

α) Επανεξέταση της νομοθεσίας για την πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και σχετικών ειδικών διατάξεων, όπως το άρθρο 25 του Κώδικα Οργανισμού των Δικαστηρίων, προκειμένου να διαμορφωθεί συμπαγές και σαφές νομοθετικό καθεστώς, ώστε να αρθούν οι συγκρούσεις αρμοδιοτήτων και να εξασφαλιστεί αποτελεσματική προστασία των προσωπικών δεδομένων.

β) Σαφής διαχωρισμός αρμοδιοτήτων μεταξύ των Ανεξαρτήτων Αρχών και Οργάνων της Κρατικής Διοίκησης, όπως και μεταξύ των Ανεξαρτήτων Αρχών, ώστε να αποφεύγονται οι επικαλύψεις και οι συντρέχουσες αρμοδιότητες.

Και

γ) Ο προϋπολογισμός των συνταγματικά κατοχυρωμένων αρχών να ενταχθεί στον προϋπολογισμό της Βουλής. Τούτο αποτελεί κοινό αίτημα των πέντε αρχών για την ενίσχυση της ανεξαρτησίας τους και την αποτελεσματικότερη εκτέλεση των εργασιών διαχείρισεως.

Κεφάλαιο Τρίτο

3.Η Ανεξαρτησία της Αρχής

Η §2 διακηρύσσει στο επίπεδο του κοινού νόμου την ανεξαρτησία της Αρχής. Σύμφωνα με τη διατύπωση της διάταξης, η Αρχή δεν υπόκειται σε οποιονδήποτε διοικητικό έλεγχο (λειτουργική ανεξαρτησία), τα μέλη της απολαμβάνουν προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας (ανεξαρτησία μελών), εξυπηρετείται από ιδιαίτερη γραμματεία (γραφειοκρατική αυτοτέλεια) και κατά την §3, οι απαιτούμενες πιστώσεις για τη λειτουργία της εγγράφονται σε ειδικό φορέα που ενσωματώνεται στον ετήσιο προϋπολογισμό του Υπουργείου Δικαιοσύνης ενώ διατάκτης της δαπάνης είναι ο Πρόεδρος ή ο αναπληρωτής του (δημοσιονομική ανεξαρτησία).

3.1.Λειτουργική ανεξαρτησία

Η αρχή της διοικητικής ανεξαρτησίας που διέπει τη λειτουργία και προσδιορίζει τη νομική φύση της Αρχής, εκτός από την §2 κατοχυρώνεται και στο άρθρο 2 §1 εδ.α του Ν.3051/2002, σύμφωνα με το οποίο οι ανεξάρτητες αρχές απολαύουν λειτουργικής ανεξαρτησίας και δεν υπόκεινται σε εποπτεία και έλεγχο από κυβερνητικά όργανα ή άλλες διοικητικές αρχές. Όμοια, ο Κανονισμός Λειτουργίας της Αρχής, ορίζει στο άρθρο 2 §1 εδ.2 ότι η Αρχή δεν υπόκειται σε οποιονδήποτε διοικητικό έλεγχο.

Σύμφωνα με την Εισηγητική Έκθεση, το νόημα της απαγόρευσης διενέργειας διοικητικού ελέγχου στην Αρχή συνίσταται στο ότι οι πράξεις της, κατ'αρχήν, δεν υπόκεινται σε κανενός είδους έλεγχο νομιμότητας ή σκοπιμότητας από την εκτελεστική εξουσία.

Σχετική με την λειτουργική ανεξαρτησία της Αρχής είναι επίσης η πρόβλεψη της §2 σύμφωνα με την οποία η Αρχή εξυπηρετείται από δική της Γραμματεία (γραμματειακή αυτοτέλεια). Η πρόβλεψη αυτή αναλύεται στο άρθρο 20 («Γραμμα-

τεία της Αρχής»). Σχετικές με την λειτουργική ανεξαρτησία της είναι ακόμα οι διατάξεις του άρθρου 19 §3 του Νόμου και του άρθρου 2 §7 του Ν.3051/2002, κατά τις οποίες η αρχή καταρτίζει τον Κανονισμό Λειτουργίας της, με τον οποίο ρυθμίζονται θέματα, όπως η κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των μελών της, η προηγούμενη ακρόαση των ενδιαφερομένων, θέματα πειθαρχικής διαδικασίας και ο τρόπος διεξαγωγής των ελεγκτικών αρμοδιοτήτων της Αρχής.

Επιπλέον, καθοριστικής σημασίας για την λειτουργική ανεξαρτησία της Αρχής είναι το γεγονός ότι σύμφωνα με το άρθρο 19 §6, την Αρχή εκπροσωπεί γενικά ο Πρόεδρος της, στον οποίο, κατά το άρθρο 19π7 ανήκει η ευθύνη της λειτουργίας της Αρχής και της Γραμματείας της, είναι διοικητικός προϊστάμενος του προσωπικού της Γραμματείας, ασκεί την πειθαρχική εξουσία επ' αυτού και επιβάλλει πειθαρχικές ποινές. Κατά το άρθρο 2 §4 του Ν.3051/2002, ο Πρόεδρος έχει την ευθύνη λειτουργίας της, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις και ασκεί όλες τις, προς τούτο, αρμοδιότητες.

Ειδικότερα, στις αρμοδιότητες του Προέδρου της Αρχής ανήκουν: η δικαστική εκπροσώπηση της ανεξάρτητης αρχής, ο συντονισμός των υπηρεσιών της καθώς επίσης και η παρακολούθηση και η εκτέλεση των αποφάσεων, πορισμάτων και γενικά όλων των πράξεων της αρχής.

Η οργανική υπαγωγή της Αρχής στον Υπουργό Δικαιοσύνης συνδέεται με την οιονεί δικαιοδοτική¹¹ (εποπτική) της αρμοδιότητα και τις ειδικές αρμοδιότητες που έχει ο Υπουργός Δικαιοσύνης (κίνηση διαδικασίας διαπίστωσης ασυμβιβάστου κατά μέλους σε συντρέχουσα αρμοδιότητα με τον Πρόεδρο, βλ. άρθρο 17, καθορισμός αποζημιώσεων του Προέδρου, των μελών και του Γραμματέα, κατά συναρμοδιότητα με τον Υπουργό Οικονομικών, έγερση πειθαρχικής αγωγής για τον Πρόεδρο και τα μέλη της Αρχής, βλ. Άρθρο 18, καταβολή πρόσθετης αμοιβής στα μέλη της Γραμματείας της Αρχής, κατά διακριτική ευχέρεια κοινή με τον Υπουργό Οικονομικών, άρθρο 20).

3.2.Προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία των μελών της Αρχής

Κατά το εδάφιο β' της §2, τα μέλη της Αρχής απολαύουν προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Η διάταξη επανα-

¹¹ Βλ. Δελλής Γ., « Ο δικαιοδοτικός έλεγχος της κυρωτικής λειτουργίας των Ανεξάρτητων Αρχών», Δίκη 34 (2003), σελ.1286.

λαμβάνει τη συνταγματική επιταγή του άρθρου 101Α §1 Σ. Για προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία των μελών των ανεξάρτητων αρχών, που κατοχυρώθηκε στο επίπεδο της κοινής νομοθεσίας με το άρθρο 3 του Ν.3051/2002 και σύμφωνα με το οποίο τα μέλη των ανεξάρτητων αρχών χαρακτηρίζονται ανώτατοι κρατικοί λειτουργοί.

Η διάταξη εξειδικεύεται περισσότερο από το άρθρο 18 §1 εδ.α΄, κατά το οποίο, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους τα μέλη της Αρχής υπακούουν στη συνείδησή τους και στο νόμο.

Ωστόσο, η προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία των μελών της Αρχής περιορίζεται και ελέγχεται από την απαγόρευση παραβάσεων του Νόμου και την διαδικασία πειθαρχικής δίωξης των μελών της (άρθρο 18 §3).

Σημειώνεται πως το προνόμιο της λειτουργικής και προσωπικής ανεξαρτησίας προβλέπεται από το Σύνταγμα μόνο για τους δικαστικούς λειτουργούς και τα μέλη των ανεξάρτητων αρχών (άρθρο 87 §1) , ενώ, αντίθετα, οι δημόσιοι υπάλληλοι είναι εκτελεστές της θέλησης του Κράτους και υπηρετούν το λαό (άρθρο 103 §1 Σ).

3.3.Επιτρεπόμενες μορφές ελέγχου της Αρχής

Η απαγόρευση διενέργειας διοικητικού ελέγχου, δηλαδή ελέγχου από την εκτελεστική εξουσία δεν σημαίνει ότι η λειτουργία της Αρχής είναι εντελώς ανεξέλεγκτη.

Η Αρχή, όπως και όλες οι ανεξάρτητες διοικητικές αρχές, υπόκειται στον κοινοβουλευτικό έλεγχο και οι πράξεις της υπόκεινται στον δικαστικό έλεγχο, ενώ εφαρμογή έχουν οι γενικές διατάξεις για την αστική ευθύνη της Αρχής από πράξεις ή παραλείψεις της (άρθρο 105 επ.ΕισΝΑΚ)¹².

¹² Μπέσιλα Μακρίδη Ελ. , 'Έλεγχος Διοίκησης (2010), εκδόσεις Σάκκουλα.

3.3.1.Κοινοβουλευτικός έλεγχος

Ο κοινοβουλευτικός έλεγχος προβλέπεται από το άρθρο 2 §1 εδ.β του Ν. 3051/2002 και από τον Κανονισμό Εργασιών της Βουλής, ως αρμοδιότητα της Διάσκεψης των Προέδρων της Βουλής και ως υποχρέωση της Αρχής να υποβάλλει ετήσια έκθεση.

Σχετικές με τον κοινοβουλευτικό έλεγχο είναι οι διατάξεις των άρθρων 19 §ια, σχετικά με την αρμοδιότητα της Αρχής να ανακοινώνει στη Βουλή παραβάσεις των ρυθμίσεων που αφορούν την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και 19 §ιβ σχετικά με την ετήσια έκθεση για την εκτέλεση της αποστολής της, η οποία υποβάλλεται από τον Πρόεδρο της Αρχής στον Πρόεδρο της Βουλής και τον Πρωθυπουργό και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης με ευθύνη της Αρχής.

3.3.2.Δικαστικός έλεγχος

Ο δικαστικός έλεγχος των αποφάσεων της Αρχής προβλέπεται από το άρθρο 2 §8 του Ν.3051/2002, σύμφωνα με το οποίο κατά των εκτελεστών αποφάσεων των ανεξάρτητων αρχών μπορεί να ασκηθεί αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, καθώς και οι προβλεπόμενες στο Σύνταγμα και τη νομοθεσία διοικητικές προσφυγές. Ένδικα βοηθήματα κατά των αποφάσεων των ανεξάρτητων αρχών μπορεί να ασκεί και ο κατά περίπτωση αρμόδιος Υπουργός.

Σε περίπτωση παράνομης πράξης ή παράλειψης της Αρχής, ενεργοποιείται η διάταξη του άρθρου 105 Εισ.Ν.ΑΚ για την αστική ευθύνη του Δημοσίου.

Κεφάλαιο Τέταρτο

4.Οι βασικές προϋποθέσεις για τη νομιμότητα της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων

Ο Ν. 2472/1997 προβλέπει στα άρθρα του (4 -8), τις προϋποθέσεις, βάση των οποίων είναι θεμιτή η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Με τη διάταξη του άρθρου 4 γίνεται σαφές ότι οι επιδιωκόμενοι με την επεξεργασία στόχοι πρέ-

πει να προσδιορίζονται ήδη κατά τη συλλογή δεδομένων με σκοπό στη συνέχεια να υπάρχει η δυνατότητα από τον ενδιαφερόμενο να παρέχει τη συγκατάθεση του. Επιπλέον, η διάταξη περιγράφει ότι τα προσωπικά δεδομένα πρέπει να συλλέγονται κατά τρόπο θεμιτό και νόμιμο¹³ και να υφίστανται θεμιτή και νόμιμη επεξεργασία στη βάση των σκοπών που έχουν συλλεχθεί. Ακόμη η διάταξη του άρθρου 4 ορίζει ότι τα δεδομένα πρέπει να είναι συναφή, πρόσφορα, και τόσα ώστε να είναι αρκετά μόνο για το σκοπό της επεξεργασίας. Αυτό προσδιόρισε την αρχή της απαγόρευσης για τη συσσώρευση πληροφοριών για μελλοντικές ανάγκες. Η σημαντικότερη αυτή αρχή ισχύει ακόμη και στην περίπτωση που οι σκοποί της επεξεργασίας είναι προσδιορισμένοι εκ των προτέρων.

Ακολούθως τα δεδομένα πρέπει να διακρίνονται για την ακρίβεια τους και αν είναι επικαιροποιημένα, ενώ πρέπει να διατηρούνται σε μορφή τέτοια που υπάρχει η δυνατότητα προσδιορισμού της ταυτότητας τους μόνο των στοιχείων εκείνων που εξυπηρετούν το σκοπό συλλογής και επεξεργασίας τους. Στην περίπτωση που ολοκληρωθεί ο σκοπός, τότε τα δεδομένα πρέπει να διαγράφονται είτε καθίστανται ανώνυμα.

Ο νόμος προσδιορίζει κατά βάση ένα σύστημα κατασταλτικού ελέγχου της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων. Ο προληπτικός έλεγχος καθιερώνεται κατ' εξαίρεση στις περιπτώσεις όπου απαιτείται η άδεια της Αρχής για τη νομιμότητα της επεξεργασίας κατά την επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων, τη διασύνδεση αρχείων και τη διασυννοριακή ροή δεδομένων.

Ως κανόνας ορίζεται ότι η επεξεργασία επιτρέπεται μόνο όταν το υποκείμενο των δεδομένων βάση του άρθρου 5 έχει δώσει τη συγκατάθεση του, ενώ τα υπόλοιπα άρθρα χαρακτηρίζονται ως εξαιρέσεις.

Κατ' εξαίρεση, η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων επιτρέπεται για τους ακόλουθους λόγους :

- Όταν είναι για την εκτέλεση σύμβασης στην οποία συμβαλλόμενο είναι το υποκείμενο.

¹³ Άρθρο 4, παρ.1, ν.2472/1997.

- Όταν θα πρέπει για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου των δεδομένων, όταν δεν είναι σε νομική ή φυσική αδυναμία να δώσει την έγκρισή του.
- Όταν είναι αναγκαία για την εκτέλεση δημόσιου συμφέροντος έργου.
- Όταν είναι απαραίτητη για την εκπλήρωση νομικής υποχρέωσης του υπεύθυνου επεξεργασίας.
- Όταν είναι απολύτως απαραίτητη για την ικανοποίηση του έννομου συμφέροντος που έχει ως στόχο ο υπεύθυνος επεξεργασίας και υπό τον όρο ότι αυτό υπερέχει σαφώς των δικαιωμάτων και συμφερόντων του υποκειμένου και δε θίγονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες του.

Οι παραπάνω προηγούμενοι πέντε νόμιμοι λόγοι που παρέχουν τη δυνατότητα, τη συλλογή και την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων είναι οι μόνες περιπτώσεις συμπεριφοράς που χαρακτηρίζονται σύμφωνα με τη νομοθεσία, τόσο του ελληνικού όσο και του ενωσιακού δικαίου.

4.1.Οι διαδικαστικές προϋποθέσεις για τη νομιμότητα της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων

Ο Ν.2472/1997 προσδιορίζει τη διαδικασία εποπτείας και ελέγχου της επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων. Η διαδικασία αυτή στηρίζεται στη γνωστοποίηση της διαδικασίας ως διαδικαστική προϋπόθεση της επεξεργασίας¹⁴. Ο έλεγχος αυτός δεν αποτελεί προληπτική διαδικασία. Δεν απαιτείται η χορήγηση άδειας για τη δημιουργία αρχείου αλλά προβλέπεται η υποχρέωση του υπευθύνου της επεξεργασίας να γνωστοποιήσει εγγράφως στην Αρχή τη σύσταση και τη λειτουργία αρχείου και την έναρξη της επεξεργασίας. Άδεια απαιτείται μόνο για τις ειδικές κατηγορίες επεξεργασίας και στόχος της γνωστοποίησης είναι η δημιουργία ενός μητρώου αρχείων και επεξεργασίας από την Αρχή, το οποίο θα είναι προσιτό σε οποιοδήποτε ενδιαφερόμενο.

Ο Ν.2472/1997 προβλέπει ειδική ρύθμιση για δύο ειδικές ιδιαίτερες μορφές επεξεργασίας, τη διασύνδεση αρχείων και τη διασυννοριακή ροή δεδομένων.

¹⁴ Άρθρο 6, παρ.1,ν.2472/1997.

Η διασύνδεση αρχείων είναι μια εξειδικευμένη μορφή επεξεργασίας δεδομένων και εμπίπτει σε ειδικές ρυθμίσεις. Τα κύρια σημεία της ρύθμισης του Ν. 2472/1997 είναι αρχικά ότι καθίσταται επιτακτική η γνωστοποίηση της διασύνδεσης στην Αρχή και κατά δεύτερον ότι σε περιπτώσεις που τα αρχεία, τα οποία πρόκειται να διασυνδεθούν, εμπεριέχουν ευαίσθητα δεδομένα ή εάν η διασύνδεση έχει ως αποτέλεσμα την αποκάλυψη ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων ή πρόκειται να γίνει χρήση ενιαίου κωδικού αριθμού, επιτρέπεται μόνο έπειτα από άδεια που διατίθεται από την Αρχή.

Όσον αφορά τη διασυνοριακή ροή δεδομένων, ο Ν.2472/1997 υλοποιεί την επιταγή της οδηγίας, η οποία αναφέρει ότι τα κράτη μέλη δεν έχουν τη δυνατότητα να περιορίζουν ή να απαγορεύουν την ελεύθερη κυκλοφορία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Μέσα από το άρθρο 9 ορίζεται ότι η μεταβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσδιορίζεται ως ελεύθερη¹⁵.

Η δεύτερη περίπτωση που ρυθμίζει το εν λόγω άρθρο αφορά τη διαβίβαση προς χώρα εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ειδικότερα, η διαβίβαση σε αυτή την περίπτωση, επιτρέπεται ύστερα από άδεια που παρέχεται από την Αρχή, εάν κρίνει ότι η εν λόγω χώρα εξασφαλίζει ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας.

Η διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς χώρα που δεν ανήκει στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η οποία δεν εξασφαλίζει ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας, επιτρέπεται κατ' εξαίρεση, με άδεια της Αρχής, εφ' όσον συντρέχει μία ή περισσότερες από τις κατωτέρω προϋποθέσεις:

- Στην περίπτωση που το υποκείμενο των δεδομένων έχει δώσει τη συγκατάθεση του.
- Όταν η διαβίβαση είναι απαραίτητη :
 - για τη διασφάλιση ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου των δεδομένων, εφόσον αυτό τελεί σε φυσική ή νομική αδυναμία να δώσει τη συγκατάθεσή του, ή

¹⁵ Άρθρο 9, παρ.1, ν.2472/1997.

- για τη συνυποβολή και εκτέλεση σύμβασης μεταξύ αυτού και του υπεύθυνου επεξεργασίας ή μεταξύ του υπεύθυνου επεξεργασίας και τρίτου προς το συμφέρον του υποκειμένου των δεδομένων,

ή

για την εκτέλεση προσυμβατικών μέτρων που έχουν ληφθεί κατ' αίτηση του υποκειμένου των δεδομένων.

- Η διαβίβαση είναι αναγκαία για την αναγνώριση, άσκηση ή υπεράσπιση δικαιώματος ενώπιον του δικαστηρίου.
- Η διαβίβαση είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση εξαιρετικής ανάγκης και τη διαφύλαξη υπέρτερου δημόσιου συμφέροντος, ιδίως για την εκτέλεση συμβάσεων συνεργασίας με δημόσιες αρχές της άλλης χώρας, εφόσον ο υπεύθυνος επεξεργασίας παρέχει επαρκείς εγγυήσεις για την προστασία της ιδιωτικής ζωής και των θεμελιωδών ελευθεριών και την άσκηση των σχετικών δικαιωμάτων.
- Η μετάδοση πραγματοποιείται από δημόσιο μητρώο, το οποίο κατά το νόμο προορίζεται για την παροχή πληροφοριών στο κοινό και είναι προσιτό στο κοινό ή σε κάθε πρόσωπο που αποδεικνύει έννομο συμφέρον, εφόσον στη συγκεκριμένη περίπτωση πληρούνται οι νόμιμες προϋποθέσεις για την πρόσβαση στο μητρώο.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 10 η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων αποτελεί απόρρητη διαδικασία¹⁶ και διεξάγεται αποκλειστικά και μόνο από πρόσωπα που είναι υπό τον έλεγχο του υπευθύνου της επεξεργασίας, ενώ αυτός πρέπει να επιλέγει πρόσωπα με αντίστοιχα επαγγελματικά και επιστημονικά προσόντα που να διαθέτουν επαρκείς εγγυήσεις από πλευράς τεχνικής γνώσης και προσωπικής ακεραιότητας για εξασφάλιση του απορρήτου. Ακόμη, ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να λαμβάνει τα κατάλληλα οργανωτικά και τεχνικά μέτρα ασφάλειας των δεδομένων για την προστασία τους από τυχόν θεμιτή ή αθέμιτη καταστροφή, τυχαία απώλεια, αλλοίωση, απαγορευμένη διάδοση ή πρόσβαση και κάθε μορφή αθέμιτης επεξεργασίας.

¹⁶ Άρθρο 10, παρ.1, ν.2472/1997.

4.2.Αξιολόγηση της προστασίας των προσωπικών δεδομένων στην Ελλάδα

Οι διατάξεις που κατοχυρώνουν τα δικαιώματα του υποκειμένου των προσωπικών δεδομένων αποτελούν πυλώνες που συγκροτούν τον σκληρό πυρήνα του δικαίου προστασίας προσωπικών δεδομένων.

Ο Ν.2472/1997 προσδιορίζει λεπτομερώς τα δικαιώματα του υποκειμένου στο κεφάλαιο Γ, στα άρθρα 11 έως 14. Τα δικαιώματα αυτά αφορούν το συμφέρον του υποκειμένου των δεδομένων αλλά και προσανατολίζονται στο στόχο για την εξασφάλιση του καλύτερου ελέγχου, της διαφάνειας και της νομιμότητας της επεξεργασίας δεδομένων. Αυτή η διαδικασία τους προσδίδει και τη δυνατότητα να αποτελούν πέρα από υποκειμενικά δικαιώματα και θεσμικές εγγυήσεις. Ειδικότερα, τα δικαιώματα που προβλέπει ο νόμος είναι το δικαίωμα της ενημέρωσης, της πρόσβασης, της αντίρρησης και της προσωρινής δικαστικής προστασίας.

Το δικαίωμα της πρόσβασης και το δικαίωμα της αντίρρησης έχουν ως κοινό στοιχείο την πληροφόρηση του υποκειμένου των δεδομένων. Το δικαίωμα που προτάσσεται πρώτο είναι αυτό της ενημέρωσης κατά τη διάρκεια , που αποτελεί προϋπόθεση για την άσκηση των υπόλοιπων δικαιωμάτων που προβλέπει ο νόμος. Το δικαίωμα ενημέρωσης έχει ως αποδέκτη τον υπεύθυνο επεξεργασίας ο οποίος θα πρέπει, κατά το στάδιο συλλογής των δεδομένων να ενημερώνει με σαφή τρόπο το υποκείμενο για τα κύρια στοιχεία της επεξεργασίας. Παρόμοιες είναι και οι υποχρεώσεις του υπευθύνου της επεξεργασίας σχετικά με τα δικαιώματα που αφορούν τρίτους. Από αυτή τη διαδικασία, εξαίρεση αποτελεί η συλλογή που γίνεται για δημοσιογραφικούς σκοπούς και αφορά δημόσια πρόσωπα, καθώς και όταν υπάρχουν λόγοι εθνικής ασφάλειας.

Το δικαίωμα πρόσβασης είναι το δικαίωμα του υποκειμένου να ενημερώνεται για το εάν τα δεδομένα που το αφορούν αποτέλεσαν ή θα αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας. Συγκεκριμένα, το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να ζητεί και να λαμβάνει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας, χωρίς καθυστέρηση και κατά τρόπο εύληπτο και σαφή, τις ακόλουθες πληροφορίες¹⁷:

¹⁷ Άρθρο 12, ν.2472/1997.

- Όλα τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν, καθώς και την προέλευσή τους.
- Τους σκοπούς της επεξεργασίας, τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών.
- Την εξέλιξη της επεξεργασίας για το χρονικό διάστημα από την προηγούμενη ενημέρωση ή πληροφόρησή του.
- Τη λογική της αυτοματοποιημένης επεξεργασίας. Το δικαίωμα πρόσβασης μπορεί να ασκείται από το υποκείμενο των δεδομένων και με τη συνδρομή ειδικού.

Εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν απαντήσει εντός δεκαπέντε ημερών ή εάν η απάντησή του δεν είναι ικανοποιητική, το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να προσφύγει στην Αρχή. Στην περίπτωση κατά την οποία ο υπεύθυνος επεξεργασίας αρνηθεί να ικανοποιήσει το αίτημα του ενδιαφερόμενου, κοινοποιεί την απάντησή του στην Αρχή και ενημερώνει τον ενδιαφερόμενο ότι μπορεί να προσφύγει σε αυτήν.

Όσον αφορά στο δικαίωμα αντίρρησης, το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να προβάλλει οποτεδήποτε αντιρρήσεις για την επεξεργασία δεδομένων που το αφορούν. Οι αντιρρήσεις απευθύνονται εγγράφως στον υπεύθυνο επεξεργασίας και πρέπει να περιέχουν αίτημα για συγκεκριμένη ενέργεια, όπως διόρθωση, προσωρινή μη χρησιμοποίηση, δέσμευση, μη διαβίβαση ή διαγραφή. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας έχει την υποχρέωση να απαντήσει εγγράφως επί των αντιρρήσεων μέσα σε αποκλειστική προθεσμία δεκαπέντε ημερών. Στην απάντησή του οφείλει να ενημερώσει το υποκείμενο για τις ενέργειες στις οποίες προέβη ή, ενδεχομένως, για τους λόγους που δεν ικανοποίησε το αίτημα. Η απάντηση σε περίπτωση απόρριψης των αντιρρήσεων πρέπει να κοινοποιείται και στην Αρχή.

Εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν απαντήσει εμπροθέσμως ή η απάντησή του δεν είναι ικανοποιητική, το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να προσφύγει στην Αρχή και να ζητήσει την εξέταση των αντιρρήσεών του. Εάν η Αρχή πιθανολογήσει ότι οι αντιρρήσεις είναι εύλογες και ότι συντρέχει κίνδυνος σοβαρής βλάβης του υποκειμένου από την συνέχιση της επεξεργασίας, μπορεί να επιβάλλει την άμεση αναστολή της επεξεργασίας έως ότου εκδώσει οριστική απόφαση επί των αντιρρήσεων.

Σημαντικό δικαίωμα είναι εκείνο που αφορά στην προσωρινή δικαστική προστασία. Ειδικότερα, καθένας έχει δικαίωμα να ζητήσει από το αρμόδιο κάθε φορά δικαστήριο την άμεση αναστολή ή μη εφαρμογή πράξης ή απόφασης που τον θίγει, την οποία έχει λάβει διοικητική αρχή, νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή ιδιωτικού δικαίου ή ένωση προσώπων ή φυσικό πρόσωπο αποκλειστικά με αυτοματοποιημένη επεξεργασία στοιχείων, εφόσον η επεξεργασία αυτή αποβλέπει στην αξιολόγηση της προσωπικότητάς του και ιδίως της αποδοτικότητάς του στην εργασία, της οικονομικής φερεγγυότητάς του, της αξιοπιστίας του και της εν γένει συμπεριφοράς του.

Κεφάλαιο Πέμπτο

5.Το έργο της Αρχής μέσα από τις ετήσιες Εκθέσεις της προς το Ελληνικό Κοινοβούλιο

Σύμφωνα με το άρθρο 138α παρ.1 του Κανονισμού της Βουλής, «Κάθε Ανεξάρτητη Αρχή, συνταγματικά κατοχυρωμένη ή συσταθείσα με νόμο, υποβάλλει στον Πρόεδρο της Βουλής, Έκθεση πεπραγμένων για το έργο της κατά το προηγούμενο έτος.

Ο Πρόεδρος της Βουλής διαβιβάζει την Έκθεση στη μόνιμη Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας ή στην αρμόδια διαρκή Επιτροπή ή και σε επιτροπή συνιστάμενη, κατά περίπτωση, από τη διάσκεψη των Προέδρων».

Οι ετήσιες Εκθέσεις περιέχουν σημαντικές πληροφορίες για τη δράση των Ανεξάρτητων Αρχών και για σημαντικά ζητήματα, που σχετίζονται με την αποτελεσματική λειτουργία τους. Γι' αυτό το λόγο, γίνεται παρακάτω, μια ανάλυση κάποιων εκ των εκθέσεων της Αρχής, προκειμένου να διαπιστωθεί η εξέλιξη, οι ενδεχόμενες βελτιώσεις καθώς και τα εμμένοντα προβλήματα που τυχόν υπάρχουν. Επιπλέον, μέσω των εκθέσεων αυτών, είναι εφικτό να διαπιστωθεί ο βαθμός στον οποίο επιτέλεσαν το σκοπό και την αποστολή τους.

5.1.Ετήσια Έκθεση (1999)

Η Έκθεση αυτή επιλέχθηκε προκειμένου να εξετάσουμε τη δράση της Αρχής στο αρχικό στάδιο της λειτουργίας της, μετά την οργάνωση της Γραμματείας που έλαβε χώρα εντός του έτους 1999 και με την ενίσχυση των υποδομών της.

Το 1999 ήταν μια κομβική χρονιά για τη λειτουργία της Α.Π.Δ.Π.Χ., δεδομένου ότι άρχισε να ανταποκρίνεται ουσιαστικά στις αρμοδιότητες και στην αποστολή που της είχε αναθέσει η Πολιτεία. Αρχικά και λόγω του εύρους του αντικειμένου της, έθεσε ορισμένες προτεραιότητες, προτάσσοντας την προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των πολιτών από την επεξεργασία δεδομένων και την τήρησή τους σε αρχεία. Επίσης, κύρια δραστηριότητά της αποτέλεσε η εξέταση των καταγγελιών των πολιτών, σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων τους και η παροχή συνδρομής προς αυτούς για την προστασία των δικαιωμάτων τους. Επιπλέον, η Αρχή προσπάθησε να μελετήσει και να αντιμετωπίσει μείζονα ζητήματα που σχετίζονταν με την εξέλιξη των νέων τεχνολογιών και εφαρμογών, όπως η προστασία των προσωπικών δεδομένων στο διαδίκτυο¹⁸.

Οι κυριότερες δράσεις της Α.Π.Δ.Π.Χ., όπως καταγράφονται στην Έκθεση αυτή είναι οι εξής:

Διενέργεια διοικητικών ελέγχων σε αρχεία ιδιωτικού και δημοσίου τομέα

Η Αρχή στο πλαίσιο της ελεγκτικής αρμοδιότητάς της, σύμφωνα με το άρθρο 19 παρ.1 του Ν.2472/1997, διενήργησε 20 διοικητικούς ελέγχους σε αρχεία εταιρειών, φορέων ή φυσικών προσώπων, εκ των οποίων 6 σε εταιρείες πώλησης αγαθών ή παροχής υπηρεσιών εξ αποστάσεως, 7 σε Εταιρείες Διαχείρισης πληροφοριών χρηματοπιστωτικής ικανότητας και 7 σε φορείς του Δημοσίου τομέα. Η επιλογή των ελεγχθέντων αρχείων έγινε με βάση τα εξής κριτήρια: α) τον σκοπό τήρησης του αρχείου, β) τη σημασία λειτουργίας του αρχείου στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα, και, γ) την ιδιαιτερότητα του αρχείου σε σχέση με την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Κατά τη διενέργεια των ελέγχων η Αρχή αντιμετώπισε ζητήματα που αφορούν: α) εν γένει τη νομιμότητα των καταχωρίσεων, β) τα δικαιώματα των υποκειμένων των οποίων τα δεδομένα έχουν καταχωριστεί, και, γ) την αντιμετώπιση των προβλημάτων που προκαλούνται από τη λεγόμενη ιδιοποίηση δεδομένων.

Κατάρτιση κανονιστικών πράξεων

¹⁸ Ετήσια Έκθεση ΑΠΔΧ (1999).

Το έτος 1999 η Αρχή προέβη στην κατάρτιση δύο κανονιστικών πράξεων:

- Την υπ' αριθ. 1/1999 που αφορά στους τρόπους ενημέρωσης των υποκειμένων των δεδομένων από τον υπεύθυνο επεξεργασίας, σύμφωνα με το άρθρο 11 του Ν.2472/1997.
- Την υπ' αριθ. 2/1999 με την οποία καθορίστηκαν οι συνήθεις κατηγορίες επεξεργασιών και αρχείων, σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 3 του Ν. 2472/1997.

Εξέταση προσφυγών-Γνωμοδοτήσεις

Το 1999 η Αρχή εξέτασε 233 προσφυγές και αιτήσεις, από τις οποίες απαντήθηκαν οι 205. Επίσης μετά από αιτήματα δημοσίων φορέων αλλά και με δική της πρωτοβουλία εξέδωσε ένα μεγάλο αριθμό γνωμοδοτήσεων που αναφέρονταν στην εφαρμογή των βασικών αρχών της προστασίας της ιδιωτικής ζωής. Σημαντικότερες αποφάσεις και γνωμοδοτήσεις της Αρχής ήταν: α) η απόφαση σχετικά με τη λειτουργία της Τειρεσίας Α.Ε. σε θέματα επεξεργασίας δεδομένων πιστοληπτικής ικανότητας, με την οποία νομιμοποιήθηκε υπό όρους η λειτουργία της Τειρεσίας Α.Ε., διότι «κρίθηκε απαραίτητη η τήρηση και επεξεργασία δεδομένων πιστοληπτικής ικανότητας για τη λειτουργία του τραπεζικού και πιστοληπτικού συστήματος της χώρας», και β) η απόφαση με την οποία ο ΟΤΕ υποχρεώθηκε να αντικαταστήσει το μηνιαίο τέλος απορρήτου, για τους συνδρομητές που δεν επιθυμούσαν να συμπεριλαμβάνονται στους τηλεφωνικούς καταλόγους, με ένα εφάπαξ ποσό.

Χορήγηση αδειών συλλογής και επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων

Σύμφωνα τον Ν.2472/1997 για την ίδρυση και λειτουργία αρχείου συλλογής και επεξεργασίας ευαίσθητων δεδομένων (άρθρο 7), ή τη διασύνδεση αρχείων εκ των οποίων ένα περιέχει ευαίσθητα δεδομένα (άρθρο 8), ή τη διασυνοριακή ροή προσωπικών δεδομένων σε χώρες που δεν ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση (άρθρο 9), απαιτείται σχετική άδεια από την Αρχή. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων

αυτών η Αρχή ολοκλήρωσε τον έλεγχο ενός μεγάλου όγκου αιτήσεων από οργανισμούς που παρέχουν υπηρεσίες υγείας, επέβαλε σε ορισμένες περιπτώσεις όρους και προϋποθέσεις για την προστασία του δικαιώματος της ιδιωτικής ζωής των υποκειμένων, απηύθυνε συστάσεις και υποδείξεις αναφορικά με το απόρρητο και την ασφάλεια της επεξεργασίας και εξέδωσε την πρώτη άδεια για διασυνοριακή διαβίβαση δεδομένων στις Η.Π.Α..

Γνωστοποιήσεις τήρησης αρχείων ή επεξεργασιών απλών ή ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων

Το έτος 1999 η Αρχή δέχθηκε 65.000 γνωστοποιήσεις τήρησης αρχείων ή επεξεργασιών απλών ή ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων από δημόσιους ιδιωτικούς φορείς, φυσικά πρόσωπα (όπως ιατροί) κ.ά. Η διαδικασία όμως αυτή συνοδεύτηκε από προβλήματα, όπως ελλείψεις στοιχείων κ.ά., τα οποία η Αρχή προσπάθησε να αμβλύνει με την κατάρτιση σχετικών εντύπων, που διανεμήθηκαν στους υπεύθυνους επεξεργασίας μέσω των Επιμελητηρίων, των Περιφερειών κ.ά. Επίσης, προκειμένου η Αρχή να αντιμετωπίσει τον μεγάλο όγκο των γνωστοποιήσεων που δέχθηκε, πρότεινε νομοθετικές τροποποιήσεις εξαίρεσης από την υποχρέωση γνωστοποίησης ορισμένων κατηγοριών αρχείων όπως πελατών, προμηθευτών κ.ά.

Επικοινωνία-Ενημέρωση

Η Αρχή κατά το έτος 1999 προέβη σε μια σειρά επικοινωνιακών ενεργειών (έκδοση ενημερωτικού εντύπου, ολοκλήρωση σχεδιασμού και παραγωγής τηλεοπτικού μηνύματος, ανακοινώσεις στον Τύπο, δημιουργία ανοιχτής γραμμής επικοινωνίας, πραγματοποίηση σεμιναρίων σε φορείς, κ.ά.) με σκοπό να ενημερώσει αφενός τους πολίτες για τις αρμοδιότητες της και για τα δικαιώματά τους, αναφορικά με την προστασία της προσωπικής τους ζωής, και, αφετέρου, τους υπεύθυνους της επεξεργασίας αρχείων προσωπικών δεδομένων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα για τις υποχρεώσεις τους.

Από τα παραπάνω στοιχεία που προκύπτουν από την εξέταση της πρώτης Έκθεσης της Α.Π.Δ.Π.Χ., φαίνεται ότι η Αρχή κατέβαλε προσπάθειες για να εμπεδωθεί στο κράτος και στην κοινωνία τόσο η γνώση του νόμου όσο και η κατανόηση της σημασίας των πληροφοριών που αφορούν τους πολίτες, ώστε να προστατεύονται καλύτερα τα ατομικά τους δικαιώματα. Πρέπει να τονιστεί ότι η Αρχή επιλήφθηκε εκατοντάδων προσφυγών και αιτήσεων, έλαβε σημαντικές αποφάσεις και εξέδωσε πλήθος γνωμοδοτήσεων σχετικών με την προστασία προσωπικών δεδομένων. Αξίζει να επισημανθεί ιδιαίτερα ότι, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της ως Αρχή Ελέγχου του πληροφοριακού συστήματος Σένγκεν, η Αρχή εξέτασε εκατοντάδες σχετικές προσφυγές, οι οποίες διεκπεραιώθηκαν σχεδόν στο σύνολό τους.

Η Αρχή ανέπτυξε εξίσου σημαντικές πρωτοβουλίες στον τομέα της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στους τομείς της Κοινωνίας της Πληροφορίας, της άμεσης προώθησης προϊόντων και υπηρεσιών, των Τηλεπικοινωνιών και των μέσων μαζικής ενημέρωσης.

Σε ότι αφορά την ενημέρωση των πολιτών, η Αρχή ανέπτυξε εξοπλισμό πρόσβασης και αξιοποίησης των δυνατοτήτων που παρέχει το Διαδίκτυο. Έτσι, οι πολίτες είχαν τη δυνατότητα να ζητήσουν πληροφορίες, να λύσουν απορίες και γενικότερα να ενημερωθούν για ζητήματα που αφορούν στην προστασία της ιδιωτικής ζωής απευθύνοντας ερωτήματα προς το προσωπικό της Αρχής με τη χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Ωστόσο, όπως αναγνωρίζεται και στην ίδια την Έκθεση, τα αποτελέσματα δεν είναι ιδιαίτερα ικανοποιητικά και μεγάλα προβλήματα ανακύπτουν διαρκώς στον τομέα ευθύνης της, στην επίλυση των οποίων η Αρχή δυσκολεύεται να ανταποκριθεί εξαιτίας της έλλειψης προσωπικού και του αναλογικά μεγάλου φόρτου εργασίας.

5.2.Ετήσια Έκθεση (2002)

Στο πλαίσιο του ελεγκτικού της ρόλου, η Αρχή προέβη στη διενέργεια διοικητικών ελέγχων αρχείων, επικεντρώνοντας αυτή τη φορά την προσοχή της στα αρχεία των παρακάτω τομέων: τραπεζικού, δημοσίου, υγείας και παροχής υπηρεσιών Διαδι-

κτύου και πληροφορικής. Επίσης η Αρχή πραγματοποίησε έλεγχο στα αρχεία της Διεθνούς Κοινωνικής Υπηρεσίας και συμμετείχε με εκπρόσωπό της και στον έλεγχο των αρχείων της Europol που πραγματοποιήθηκε από την αντίστοιχη Κοινή Εποπτική Αρχή. Στον τραπεζικό τομέα, που πραγματοποιήθηκε το μεγαλύτερο μέρος των ελέγχων, οι αρχικές διαπιστώσεις είναι αρκετά αισιόδοξες αναφορικά με την ανταπόκριση και την ευαισθητοποίηση των υπευθύνων επεξεργασίας στα ζητήματα προστασίας των προσωπικών δεδομένων, αν και παρατηρήθηκαν και ελλείψεις αναφορικά με τα μέτρα ασφαλείας σε ορισμένες περιπτώσεις.

Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της αναφορικά με τον έλεγχο της εφαρμογής της Συμφωνίας Σένγκεν, η Αρχή διαπίστωσε ότι έχει αυξηθεί σημαντικά ο αριθμός των ατόμων που προσφεύγουν στην Αρχή για το δικαίωμα πρόσβασης στα δεδομένα του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν που τους αφορούν. Συγκεκριμένα, μέχρι το τέλος του 1999 η Αρχή είχε δεχτεί συνολικά 309 αιτήσεις για το αίτημα αυτό. Το έτος 2000 δέχθηκε 128 νέες αιτήσεις, το 2001 υποβλήθηκαν 271, ενώ το 2002 ο αριθμός αυτός ανήλθε σε 293. Οι προσφεύγοντες κατάγονται από 26 διαφορετικές χώρες, στην πλειοψηφία τους όμως είναι Ρουμάνοι, Αλβανοί και Βούλγαροι. Οι εν λόγω προσφυγές διεκπεραιώθηκαν σε ποσοστό 80%. Από τις 293 αυτές αιτήσεις, για τις 111 δεν διαπιστώθηκε καταχώριση και για τις 124 διαπιστώθηκε καταχώριση. Από τις 124 καταχωρίσεις διαγράφηκαν ύστερα από ενέργειες της Αρχής οι 12, σε 13 περιπτώσεις απορρίφθηκε το αίτημα διαγραφής, ενώ οι υπόλοιπες 99 καταχωρίσεις κρίθηκαν νόμιμες και ενημερώθηκαν σχετικά οι ενδιαφερόμενοι.

Ο υπεύθυνος επεξεργασίας αναφορικά με την ασφάλεια του πληροφοριακού συστήματος έχει γενικά συμμορφωθεί προς τις υποδείξεις της Αρχής, εκτιμάται όμως ότι υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης και έγιναν συγκεκριμένες υποδείξεις. Διαπιστώθηκε επίσης αυστηρότητα όσον αφορά τη διάρκεια ισχύος των καταχωρίσεων αλλοδαπών ως ανεπιθύμητων στην Ελλάδα, με βάση το άρθρο 96 της Συνθήκης Σένγκεν, καθώς και καθυστέρηση στη διαβίβαση στην Αρχή των αιτουμένων πληροφοριών και στη διόρθωση των δεδομένων. Σε πολλές περιπτώσεις, οι διαβιβαζόμενες πληροφορίες δεν είναι πλήρεις, με αποτέλεσμα να καθίσταται δυσχερής ο έλεγχος της νομιμότητας εκ μέρους της Αρχής.

Το 2002, η Αρχή επιλήφθηκε εκατοντάδων προσφυγών και αιτήσεων σχετικών με την τήρηση αρχείων και την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων. Επίσης, μετά από αιτήματα πολλών δημοσίων υπηρεσιών και φορέων, αλλά και με δική της πρωτοβουλία, η Αρχή εξέδωσε γνωμοδοτήσεις που αναφέρονταν στην εφαρμογή των βασικών αρχών της προστασίας της ιδιωτικής ζωής. Πιο συγκεκριμένα, η Αρχή ασχολήθηκε με καταγγελίες πολιτών σχετικά με διαβιβάσεις σε τρίτους προσωπικών τους δεδομένων, με την επεξεργασία στοιχείων οικονομικής συμπεριφοράς από τράπεζες και το διατραπεζικό σύστημα 'ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ', με αιτήματα πολιτών για την άσκηση του δικαιώματος της πρόσβασης και με προσφυγές κατά εταιρειών άμεσης προώθησης προϊόντων και πωλήσεων, εταιρειών κινητής και σταθερής τηλεφωνίας και σχετικά με το Πληροφοριακό Σύστημα Σένγκεν. Η Αρχή εξέδωσε 94 αποφάσεις και 7 γνωμοδοτήσεις πολλές από τις οποίες αφορούσαν καίρια θέματα προστασίας της προσωπικότητας και ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων.

Στο πλαίσιο της διαδικασίας έκδοσης αδειών λειτουργίας αρχείων με ευαίσθητα δεδομένα, η Αρχή ολοκλήρωσε κατά το έτος 2002 την εξέταση 69 αιτήσεων και 13 αιτήσεων χορήγησης άδειας διαβίβασης δεδομένων σε χώρες εκτός Ε.Ε. Σε πολύ μεγάλο ποσοστό, οι αιτήσεις ικανοποιήθηκαν με τη χορήγηση άδειας, ενώ ένα μέρος εκκρεμεί είτε γιατί δόθηκε εντολή ελέγχου είτε γιατί ζητήθηκαν περισσότερες διευκρινήσεις από την πλευρά του υπεύθυνου επεξεργασίας.

Από επικοινωνιακής άποψης, η Αρχή, με κύριους στόχους την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση των υποκειμένων των δεδομένων, καθώς και των υπεύθυνων επεξεργασίας, ως προς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, συνέχισε με συστηματικό τρόπο το έργο της. Συγκεκριμένα, ενέτεινε τις προσπάθειες ενθάρρυνσης των πολιτών στη χρήση της ιστοσελίδας της, ως μέσο άμεσης επικοινωνίας και άντλησης πληροφοριών, εμπλούτισε την αγγλική έκδοση της ιστοσελίδας της με σκοπό την ενημέρωση των ξένων αντίστοιχων Αρχών, άλλων διεθνών οργανισμών αλλά και ιδιωτών, συμμετέχει ενεργά στον ιστοχώρο «Circa», ο οποίος έχει δημιουργηθεί με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και έχει σκοπό τη διευκόλυνση της επικοινωνίας και τη στενότερη συνεργασία μεταξύ των ευρωπαϊκών Αρχών Προστασίας Δεδομένων, όσον αφορά προσφυγές πολιτών και άλλα θέματα κοινού ενδιαφέροντος. Επίσης, στο πλαίσιο υλοποίησης του επιχειρησιακού προγράμματος «Κοινωνία της

Πληροφορίας» και υποχρέωσης της Αρχής για διαβούλευση σε ανοικτή συγκέντρωση εμπειρογνομόνων, οργάνωσε με επιτυχία ημερίδα που πραγματοποιήθηκε στις 10.7.2002 στο Αμφιθέατρο του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών¹⁹.

5.3.Ετήσια Έκθεση (2009)

Οι κυριότερες δραστηριότητες της Αρχής με βάση την Έκθεση του 2009 ήταν οι εξής:

Εισερχόμενα έγγραφα: προσφυγές/καταγγελίες/ερωτήματα και εξέταση αυτών

Το σύνολο των εισερχόμενων εγγράφων που εξετάστηκαν από την Αρχή ήταν 7.150, από τα οποία τα 2.318 ήταν προσφυγές/ερωτήματα/αιτήσεις. Ειδικότερα, οι προσφυγές/καταγγελίες, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι απόρρητες, ανήλθαν σε 781 και τα ερωτήματα σε 1.347. Από τις εισερχόμενες προσφυγές/καταγγελίες, αυτές που συγκεντρώνουν τον μεγαλύτερο αριθμό είναι: οι 228 αφορούν ηλεκτρονικές επικοινωνίες, οι 70 τον τομέα των Διοικητικών Αρχών και Δημόσιας τάξης, οι 61 τον χρηματοπιστωτικό τομέα και οι 46 τον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας .

Από το σύνολο των προσφυγών/καταγγελιών, διεκπεραιώθηκαν 276 (ποσοστό 27% περίπου), με το μεγαλύτερο ποσοστό να καταλαμβάνει ο τομέας της ιδιωτικής οικονομίας (23,19%) και κατόπιν η δημόσια διοίκηση (11,96%) . Αξίζει να σημειωθεί εδώ ότι η Αρχή εξέτασε 14 προσφυγές αλλοδαπών, οι οποίες έγιναν αποδεκτές στο σύνολό τους, γεγονός που αποδεικνύει τη διάθεση της Αρχής να υπηρετεί τη νομιμότητα χωρίς διακρίσεις προς τους αλλοδαπούς.

Από τις εισερχόμενες υποθέσεις ερωτημάτων, σε σύνολο 1106, διεκπεραιώθηκαν οι 691, ποσοστό που αντιπροσωπεύει πάνω από το 60%.

Έλεγχος νομιμότητας Σένγκεν, γνωστοποιήσεις και άδειες

Η Αρχή προέβη σε έλεγχο νομιμότητας καταχωρήσεων στο σύστημα πληροφοριών Σένγκεν, ο αριθμός των οποίων ήταν 90, από τις οποίες διεκπεραιώθηκαν οι

¹⁹ Ετήσια Έκθεση ΑΠΔΧ (2002).

39. Επίσης, ο αριθμός των γνωστοποιήσεων και των αδειών επεξεργασίας αρχείων ήταν 837, σε σύγκριση με τις 892 το 2008, και τις 560 το 2007 (ο μέγιστος αριθμός τους ήταν 7.7240 το 1999).

Γνωμοδοτήσεις

Η Αρχή διενήργησε τρεις σημαντικές γνωμοδοτήσεις, οι οποίες είναι καίριας σημασίας για την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων των πολιτών. Η πρώτη από αυτές αφορά στη λειτουργία κλειστών κυκλωμάτων τηλεόρασης σε δημόσιους χώρους, η δεύτερη στην ανάλυση DNA και τη δημιουργία αρχείου γενετικών αποτυπωμάτων, και η τρίτη στις έννομες συνέπειες εισαγγελικής παραγγελίας για τη χορήγηση δημοσίων εγγράφων.

Τομείς δραστηριοτήτων

Η Αρχή δραστηριοποιήθηκε σε ένα ευρύ φάσμα τομέων, καταρχάς στο δημόσιο, όπως η Εθνική Άμυνα και η Δημόσια Τάξη, η Υγεία, η Κοινωνική Ασφάλιση, η Παιδεία και η Έρευνα, στον ιδιωτικό τομέα, όπως ο Χρηματοπιστωτικός τομέας και η ιδιωτική οικονομία, αλλά και στο διεθνές επίπεδο, με διάφορους διεθνείς οργανισμούς που εμπίπτουν στα θέματα της αρμοδιότητάς της.

Επικοινωνία-Ενημέρωση

Στον τομέα της ενημέρωσης των πολιτών, η Έκθεση υπογραμμίζει τη σημασία της δημοσιότητας για τη διασφάλιση της «νόμιμης, διαφανούς και ασφαλούς επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων». Προς τον σκοπό αυτό, οι δράσεις της περιέλαβαν τη διοργάνωση εκδήλωσης με την ευκαιρία της Ευρωπαϊκής Ημέρας Προστασίας Δεδομένων, παρουσιάσεις εκπροσώπων της σε επιστημονικά συνέδρια, ημερίδες και σεμινάρια, καθώς και δημοσιεύσεις άρθρων σε εφημερίδες και περιοδικά. Επίσης, λειτούργησε η διαδικτυακή πύλη της Αρχής, η οποία ενημερώνει με αναρτήσεις της τους πολίτες για όλα τα τρέχοντα θέματα της δράσης της.

Σύμφωνα με την εικόνα που παρέχεται από την Έκθεση του 2009, η Αρχή φαίνεται να αδυνατεί να ανταποκριθεί επαρκώς στην αποστολή της, πράγμα που φαίνεται από τον μεγάλο αριθμό των συσσωρευμένων από τα προηγούμενα έτη εκκρεμών υποθέσεων προσφυγών/καταγγελιών, οι οποίες την 31/12/2009 έφτασαν τις 2.289, ενώ ο αντίστοιχος αριθμός των υποθέσεων Ερωτημάτων ανέρχονταν στις 1745. Τα σοβαρά λειτουργικά προβλήματα που παρατηρήθηκαν κατά τα προηγούμενα χρόνια και επισημάνθηκαν και στις προηγούμενες Εκθέσεις συνεχίστηκαν και κατά το έτος 2009, εξαιτίας κυρίως του μεγάλου όγκου των εισερχομένων υποθέσεων, αλλά και λόγω της έλλειψης προσωπικού.

Ωστόσο, φαίνεται ότι, με δεδομένα τα προβλήματα αυτά, το έργο της Αρχής δεν είναι αμελητέο, τουλάχιστον με βάση τον αριθμό των περατωμένων υποθέσεων, αλλά και εν γένει με βάση το έργο και τις δράσεις της Αρχής, κυρίως στον τομέα της ενημέρωσης και της διαφάνειας²⁰.

5.4.Ετήσια Έκθεση (2014)

Το σοβαρό πρόβλημα της ελλιπούς στελέχωσης της Αρχής επιδεινώθηκε τα τελευταία χρόνια της οικονομικής κρίσης, λόγω αποχώρησης στελεχών της, κυρίως ειδικού επιστημονικού προσωπικού, χωρίς να είναι δυνατή η αναπλήρωσή του. Από την άλλη πλευρά, ο όγκος των εισερχομένων υποθέσεων, μετά τη μάλλον σταθεροποίησή του τη διετία 2012-3, το έτος 2014 επανήλθε σε αυξητική τάση.

Συγκεκριμένα, το έτος 2014 ο όγκος των εισερχομένων υποθέσεων προσφυγών/καταγγελιών και ερωτημάτων αυξήθηκε περισσότερο από 10% σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, ενώ ο αριθμός των σημαντικών γνωστοποιήσεων κατά περίπου 50%. Εκτός των εισερχόμενων υποθέσεων, η Αρχή, στο πλαίσιο της πληθώρας των ρυθμιστικών, ελεγκτικών και γνωμοδοτικών αρμοδιοτήτων της, θα πρέπει να αναλάβει πρωτοβουλίες που αυξάνουν έτι περαιτέρω τον όγκο εργασιών της, να αναπτύξει δράσεις ενημέρωσης-ευαισθητοποίησης των υπευθύνων επεξεργασίας και των υποκειμένων των δεδομένων και να συνεργάζεται με τις ομότιμες αρχές προστασίας δεδομένων των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμμετέχοντας ενεργά στις προβλεπόμενες επιτροπές και ομάδες εργασίας. Επίσης, ο αναμενόμενος νέος Κανο-

²⁰ Ετήσια Έκθεση ΑΠΔΧ (2009).

νισμός προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε αντικατάσταση της Οδηγίας 95/46/EK θα επαυξήσει σημαντικά τις υποχρεώσεις της Αρχής, συμπεριλαμβανομένης της απαίτησης συνεργασίας με αρχές άλλων κρατών μελών εντός αυστηρώς τηρούμενων μικρών χρονικών προθεσμιών.

Η Αρχή συνεχίζει να καταβάλλει προσπάθειες για τη βελτίωση της αποδοτικότητάς της, με την ομαδοποίηση και τη συστηματική εξέταση εκκρεμών και νέων υποθέσεων, ιδίως σχετικά με την ανεπιθύμητη επικοινωνία, την πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και τις αιτήσεις διαγραφής από το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν, πέτυχε δε αύξηση των διεκπεραιωμένων υποθέσεων προσφυγών/καταγγελιών και το έτος 2014, μετά την αύξηση του 2013, σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος.

Συγκεκριμένα, το 2014 διεκπεραιώθηκαν περίπου 15% περισσότερες υποθέσεις προσφυγών/καταγγελιών σε σύγκριση με τον αντίστοιχο αριθμό έτους 2013, συγκρίνοντας δε με το έτος 2012 η αύξηση αυτή είναι μεγαλύτερη του 25%. Το πιο σημαντικό είναι ότι τη διετία 2013-4 σημειώθηκε υψηλότερος ρυθμός διεκπεραίωσης υποθέσεων σε σύγκριση με τον ρυθμό νεοεισερχόμενων υποθέσεων, οδηγώντας στο τέλος του 2014 σε περαιτέρω μείωση του συνολικού αριθμού εκκρεμών υποθέσεων προσφυγών/καταγγελιών.

Ως προς τις υποθέσεις ερωτημάτων, η εικόνα είναι λιγότερο θετική, γιατί το έτος 2014 ο αριθμός των διεκπεραιωμένων υποθέσεων υπερέβη μόνον κατά 2% τον αντίστοιχο αριθμό του προηγούμενου έτους, ενώ από την άλλη πλευρά ο αριθμός των νεοεισερχομένων υποθέσεων αυξήθηκε δυσανάλογα, περισσότερο από 10% σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, με τον αριθμό των διεκπεραιωμένων υποθέσεων το 2014 να υπολείπεται κατά περίπου 30% του αριθμού των νεοεισερχομένων υποθέσεων το ίδιο έτος, οδηγώντας σε σημαντική αύξηση του συνολικού αριθμού εκκρεμών υποθέσεων ερωτημάτων στ ο τέλος του 2014.

Παρά τις επιτυχείς προσπάθειες της Αρχής για βελτίωση της αποτελεσματικότητάς της, από όσα προαναφέρθηκαν σχετικά με την αύξηση του όγκου των νεοεισερχομένων υποθέσεων και τις πρωτοβουλίες που θα πρέπει να αναλαμβάνει η Αρχή για να ανταποκρίνεται σε μεγάλο βαθμό στις αρμοδιότητές της, αλλά και τις νέες υποχρεώσεις που αναμένονται ενόψει του νέου Κανονισμού για την προστασία δεδο-

μένων, κρίνεται απολύτως αναγκαία η σημαντική ενίσχυση κυρίως του ειδικού επισημονικού προσωπικού της.

Ένα ακόμα πρόβλημα που προκαλεί δυσχέρειες στη λειτουργία της Αρχής είναι η σοβαρή μείωση των διαθέσιμων πιστώσεων. Ο προϋπολογισμός του έτους 2014 παρέμεινε στο ίδιο ύψος περίπου με αυτόν του προηγούμενου έτους, υπολειπόμενος του προϋπολογισμού του έτους 2010 κατά περίπου 37%. Οι εγκεκριμένες για το έτος 2015 πιστώσεις, όπως και το 2014, δεν επαρκούν για την καταβολή της προβλεπόμενης ετησίως αμοιβής του προσωπικού και των μελών και παρά τις επισημάνσεις και τις σχετικές ενέργειες της Αρχής, κατά το χρονικό διάστημα κατάρτισης της έκθεσης αυτής, το πρόβλημα παραμένει σε εκκρεμότητα. Επίσης, οι διαθέσιμες για τις λειτουργικές δαπάνες πιστώσεις παραμένουν επίσης δραστικά μειωμένες.

Επιπλέον, στα σοβαρά προβλήματα της ελλιπούς στελέχωσης και της ανεπάρκειας των διαθέσιμων πιστώσεων της Αρχής που επισημάνθηκαν στις ετήσιες εκθέσεις των περασμένων ετών, το έτος 2014 προστέθηκε και ένα ακόμα πρόβλημα εκτέλεσης του προϋπολογισμού της, λόγω σώρευσης ανεξόφλητων δαπανών με αποτέλεσμα την επιβάρυνση του προϋπολογισμού του επόμενου οικονομικού έτους 2015.

Όπως παγίως επαναλαμβάνεται στις εκθέσεις των τελευταίων ετών, θα πρέπει να αναληφθεί νομοθετική πρωτοβουλία για την προώθηση των ακόλουθων θεμάτων:

- Τροποποίηση του ιδρυτικού νόμου της ΑΠΔΠΧ, λαμβάνοντας υπόψη την πολυετή εφαρμογή του και τις νομοθετικές αλλαγές που επήλθαν τα τελευταία έτη σχετικά με τις συνταγματικά κατοχυρωμένες ανεξάρτητες αρχές και το επισημονικό προσωπικό που εκτελεί την κύρια αποστολή τους. Ενδεικτικά αναφέρεται η ενίσχυση της ανεξαρτησίας και ευελιξίας της Αρχής στην κατάρτιση και εκτέλεση του προϋπολογισμού και την πρόσληψη του προσωπικού της, η αναδιοργάνωση της Γραμματείας, η σαφέστερη και αποδοτικότερη κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ του συλλογικού οργάνου, του Προέδρου και της Γραμματείας, ο καθορισμός στόχων και ο προγραμματισμός των εργασιών της σε ετήσια ή διετή βάση, η κατάργηση ή τροποποίηση διατάξεων που δημιουργούν χωρίς αποχρώντα λόγο γραφειοκρατική επιβάρυνση, ως και η ρύθμιση θεμάτων που αφορούν στα ανοικτά και μεγάλα δεδομένα και τις νέες τεχνολογίες.

- Νομοθετική κωδικοποίηση των διατάξεων πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα. Το θέμα ρυθμίζεται από το άρθρο 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, τα άρθρα 5 και 7 του ν. 2472/97, το άρθρο 25 του Κώδικα Οργανισμού των Δικαστηρίων και άλλες ειδικές διατάξεις με συνέπεια να δημιουργούνται συγκρούσεις αρμοδιοτήτων και τελικά παράβαση των διατάξεων περί προστασίας προσωπικών δεδομένων.
- Σαφής διαχωρισμός αρμοδιοτήτων μεταξύ των Ανεξαρτήτων Αρχών και Κρατικών Οργάνων ώστε να αποφεύγονται οι επικαλύψεις και οι συντρέχουσες αρμοδιότητες, ιδίως μεταξύ των Ανεξαρτήτων Αρχών.
- Ανεξάρτητα από την ψήφιση του νέου Κανονισμού να καθιερωθεί ως υποχρεωτικός ο ορισμός φυσικού προσώπου ως υπευθύνου προστασίας δεδομένων στις δημόσιες υπηρεσίες και τους δημόσιους φορείς, με εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 36 του ν.3979/2011, αλλά και τις μεγάλες επιχειρήσεις, που εκτός των άλλων θα παρακολουθεί και την εξέλιξη της νομοθεσίας των προσωπικών δεδομένων και των πρακτικών που ακολουθούνται και θα ενημερώνει τους φορείς του, αλλά και θα συνεργάζεται ευχερέστερα με τα μέλη και το προσωπικό της Αρχής.
- Και, επίσης , ο προϋπολογισμός των συνταγματικά κατοχυρωμένων αρχών να ενταχθεί στον προϋπολογισμό της Βουλής. Τούτο αποτελεί κοινό αίτημα των πέντε αρχών για την ενίσχυση της ανεξαρτησίας τους και την αποτελεσματικότερη εκτέλεση των εργασιών διαχείρισεως²¹.

²¹ Ετήσια Έκθεση ΑΠΔΧ (2014).

5.5.Ετήσια Έκθεση (2016)

Στην Έκθεση του 2016, επαναλαμβάνεται η διαπίστωση ότι υπήρξαν οργανωτικά προβλήματα και δυσκολίες κατά τη λειτουργία της Αρχής και την άσκηση του έργου της.

Οι κυριότερες δραστηριότητες της Αρχής με βάση την Έκθεση του 2016 ήταν οι εξής:

Συνολικός αριθμός εισερχομένων υποθέσεων/εγγράφων

Κατά το 2016, το σύνολο των εισερχομένων εγγράφων ήταν 9.292, εκ των οποίων οι προσφυγές/ερωτήματα/αιτήσεις, ανήλθαν σε 2.563. Το σύνολο των διεκπεραιωμένων υποθέσεων ανήλθε σε 3.105 και ήταν αυξημένο κατά 9% περίπου σε σχέση με το 2015. Ο συνολικός αριθμός των εισερχομένων εγγράφων, σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, αυξήθηκε κατά περίπου 17%, ο αριθμός των εισερχομένων υποθέσεων προσφυγών/καταγγελιών κατά 40% περίπου και των ερωτημάτων/γνωστοποιήσεων κατά 12% περίπου. Η Αρχή πραγματοποίησε επίσης τρεις ελέγχους, δύο προγραμματισμένους και έναν αιφνίδιο, ο οποίος έγινε μετά από καταγγελία. Σε 132 περιπτώσεις, η εξέταση των υποθέσεων ολοκληρώθηκε με την έκδοση απόφασης από την Ολομέλεια ή από το αντίστοιχο αρμόδιο Τμήμα.

Είναι επίσης αξιοσημείωτο ότι από τις 21 αποφάσεις της Αρχής επιβλήθηκαν κυρώσεις, εκ των οποίων στις 14 επιβλήθηκε η κύρωση της προειδοποίησης - σύστασης, ενώ για τις 7 από αυτές επιβλήθηκε πρόστιμο, το ύψος του οποίου κυμάνθηκε από 1.000 ως 28.000 ευρώ. Συνολικά, επιβλήθηκαν πρόστιμα ύψους 93.000 ευρώ.

Εισερχόμενα έγγραφα: προσφυγές/καταγγελίες/ερωτήματα και εξέταση αυτών

Το 2016, ο αριθμός των υποθέσεων προσφυγών/καταγγελιών ανήλθε σε 714, ο μεγαλύτερος αριθμός εκ των οποίων αφορούσε τον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (221). Η Αρχή εξέτασε 634 προσφυγές/καταγγελίες και 1.115 ερωτήματα υπεύθυνων επεξεργασίας και πολιτών σχετικά με τη νομιμότητα ή την εφαρμογή της

σχετικής νομοθεσίας, ο μεγαλύτερος αριθμός εκ των οποίων αφορούσε τον τομέα υγείας (194) και τον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (117).

Γνωμοδοτήσεις/γνωστοποιήσεις/άδειες

Το 2016 η Αρχή πραγματοποίησε 8 γνωμοδοτήσεις, ερεύννησε 1.356 υποθέσεις γνωστοποιήσεων αρχείων και επεξεργασιών και εξέδωσε ή ανανέωσε 170 άδειες τήρησης αρχείων ευαίσθητων δεδομένων και 9 άδειες διαβίβασης δεδομένων σε χώρες εκτός Ε.Ε..

Από το σύνολο των αδειών, οι 14 αφορούσαν υποθέσεις πρόσβασης και αντίρρησης σχετικά με το σύστημα πληροφοριών Σένγκεν.

Επικοινωνία-Ενημέρωση

Η Αρχή συνεχίζει να δίνει ιδιαίτερη έμφαση στον τομέα της επικοινωνίας και της ενημέρωσης των πολιτών, αποσκοπώντας ταυτόχρονα στη δημοσιότητα και τη διαφάνεια των δράσεων της, αλλά και στην εγρήγορσή τους για την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων τους.

Προς τούτο, η Αρχή έχει πολλαπλασιάσει τις επικοινωνιακές δράσεις της, με την οργάνωση ημερίδων και σεμιναρίων, επιστημονικών συνεδρίων, τη δημιουργία και ενημέρωση στην ιστοσελίδα της, καθώς επίσης και με τη δημοσίευση άρθρων σε επιστημονικά περιοδικά στελεχών της.

Από τη δραστηριότητα της Αρχής κατά το έτος 2016 προκύπτει ότι συνεχίζεται η προσπάθειά της να αντεπεξέλθει στην αποστολή της και φαίνεται να το επιτυγχάνει σε σημαντικό βαθμό, φροντίζοντας να προστατεύσει τους πολίτες από παραβιάσεις των ατομικών δικαιωμάτων τους, παρά τις αντιξοότητες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει.

Σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, τα εισερχόμενα έγγραφα παρουσιάζουν αύξηση και μάλιστα υπερβαίνουν τον αριθμό όλων των προηγούμενων ετών, με εξαίρεση το 2007, ενώ σχετικά σταθερός είναι ο αριθμός τους σε ότι αφορά τα εξερχόμενα έγγραφα, με εξαίρεση τον αριθμό των ερωτημάτων και, ειδικά των γνωμοδοτήσε-

ων, που παρουσιάζουν μια αυξητική τάση όλα τα προηγούμενα χρόνια. Γενικά, μπορούμε να πούμε ότι η αποτελεσματικότητα της Αρχής είναι αυξημένη, ενώ αξιοσημείωτη είναι η δραστηριότητά της στον τομέα της ενημέρωσης των πολιτών, αλλά και των φορέων που δραστηριοποιούνται στον τομέα των αρμοδιοτήτων της²².

Κεφάλαιο Έκτο

6.Αποφάσεις της Αρχής

ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡ. 57/2013

Επιβολή προστίμου σε τράπεζα για παράνομη πρόσβαση υπαλλήλων της στα αρχεία της Τειρεσίας και για μη ικανοποίηση του δικαιώματος πρόσβασης.

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

Σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ.1 α του ν.247/97, τα προσωπικά δεδομένα για να τύχουν νόμιμης επεξεργασίας πρέπει να συλλέγονται κατά τρόπο θεμιτό και νόμιμο για καθορισμένους, σαφείς και νόμιμους σκοπούς και να υφίστανται θεμιτή και νόμιμη επεξεργασία ενόψει των σκοπών αυτών. Σύμφωνα εξάλλου με το άρθρο 5 παρ. 1 του ν.2472/97, κάθε επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, για να είναι νόμιμη, πρέπει να

πραγματοποιείται με τη συγκατάθεση των υποκειμένων των δεδομένων, εν προκειμένω των συναλλασσόμενων με την τράπεζα. Η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων χωρίς

τη συγκατάθεση επιτρέπεται, κατ' εξαίρεση, μεταξύ άλλων, εφόσον αυτή είναι αναγκαία για την εκτέλεση σύμβασης μεταξύ του υποκειμένου των δεδομένων και του υπευθύνου της επεξεργασίας (βλ. άρθρο 5 παρ. 2 στοιχ. α ν. 2472/1997). Σε κάθε περίπτωση επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων απαιτείται η προηγούμενη, προσήκουσα ενημέρωση των υποκειμένων των δεδομένων, κατά το άρθρο 11 του ιδίου νόμου.

Σύμφωνα με το άρθρο 12 του ν.2472/97, το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να ζητεί και να λαμβάνει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας, χωρίς καθυστέρηση και κατά τρόπο εύληπτο και σαφή, όλα τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν, καθώς και την προέλευσή τους, τους σκοπούς της επεξεργασίας, τους αποδέκτες, την εξέλιξη και τη λογική της αυτοματοποιημένης επεξεργασίας. Το

²² Ετήσια Έκθεση ΑΠΔΧ (2016).

δικαίωμα αυτό ασκείται με την υποβολή σχετικής αίτησης στον υπεύθυνο επεξεργασίας, ο οποίος έχει την υποχρέωση να απαντήσει εγγράφως. Αν ο τελευταίος δεν απαντήσει εντός δέκα πέντε ημερών ή η απάντησή του δεν είναι ικανοποιητική, το υποκείμενο έχει δικαίωμα να προσφύγει στην Αρχή.

1. Η τράπεζα γνωστοποίησε στην Αρχή Διάταξη του Εισαγγελέα Πρωτοδικών με την οποία ο Εισαγγελέας απορρίπτει την έγκληση του Α κατά του Διευθύνοντος Συμβούλου της τράπεζας και επιφυλάσσεται για την άσκηση ποινικής δίωξης σε βάρος του διευθυντή και της υποδιευθύντριας του ως άνω υποκαταστήματος. Μετά την ακρόαση της υπόθεσης, ο προσφεύγων ενημέρωσε την Αρχή σχετικά με την κλήση του ως μάρτυρα στην ποινική δίκη κατά των δύο ανωτέρω στελεχών της τράπεζας. Ενόψει τούτων, στην κρίνόμενη περίπτωση δεν γεννάται ζήτημα εφαρμογής της αρχής «non bis in idem» και η Αρχή επιλαμβάνεται νομίμως της σχετικής προσφυγής για τη διαπίστωση τυχόν παράβασης και επιβολής κυρώσεων.

2. Η Αρχή με την απόφαση 24/2004 έκρινε ότι ο σκοπός τήρησης των αρχείων της ΤΕΙΠΕΣΙΑΣ είναι η προστασία της εμπορικής πίστης και η ασφάλεια των τραπεζικών συναλλαγών και για το σκοπό αυτό επιτράπη η πρόσβαση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στα σχετικά αρχεία, ήτοι στο Σύστημα Αθέτησης Υποχρεώσεων (ΣΑΥ) και Σύστημα Συγκέντρωσης Χορηγήσεων (ΣΣΧ). Από την απάντηση της ΤΕΙΠΕΣΙΑΣ, δεν προκύπτει σε ποια αρχεία της εταιρίας είχαν πρόσβαση οι εν λόγω υπάλληλοι. Το 2008, χρόνος κατά τον οποίο πραγματοποιήθηκαν οι επίμαχες αναζητήσεις στο αρχείο της ΤΕΙΠΕΣΙΑΣ, δεν είχε εκδοθεί ακόμα ο ν.3476/2009 με τον οποίο θεσπίστηκε ότι η πρόσβαση από τις τράπεζες στο ΣΣΧ της ΤΕΙΠΕΣΙΑΣ είναι επιτρεπτή μόνο μετά από συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων (άρθρο 70 παρ.2). Αλλά και πριν το 2008, τήρηση τέτοιων στοιχείων στην ΤΕΙΠΕΣΙΑΣ επιτρεπόταν μόνο με συγκατάθεση των υποκειμένων (βλ. απόφαση ΑΠΔΠΧ 86/2002). Σε κάθε περίπτωση, ακόμα και εάν η πρόσβαση αφορούσε στα στοιχεία του ΣΑΥ και ήταν επιτρεπτή χωρίς τη συγκατάθεση βάσει του άρθρου 5 παρ.2 του ν.2472/97, θα πρέπει, για να είναι νόμιμη, να συνάδει με τους προαναφερόμενους σκοπούς επεξεργασίας του διατραπεζικού αρχείου της ΤΕΙΠΕΣΙΑΣ στο πλαίσιο αξιολόγησης των αντλούμενων πληροφοριών για τη διασφάλιση της ομαλής εξέλιξης των χρηματοπιστωτικών συμβάσεων που συνάπτουν οι τράπεζες με πελάτες τους.

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, ο προσφεύγων από το 2005 – χρόνος αποπληρωμής του δανείου που είχε λάβει– δεν είχε έκτοτε κάποια πελατειακή σχέση με την τράπεζα, ούτε είχε υποβάλλει έκτοτε κάποιο αίτημα δανειοδότησης, πίστωσης κ.λπ. από όπου να προκύπτει η συγκατάθεσή του για τις ως άνω πράξεις επεξεργασίας. Η τράπεζα δεν ήταν περαιτέρω σε θέση να αποδείξει ότι η επίμαχη πρόσβαση και άντληση στοιχείων αναφορικά με τον προσφεύγοντα διενεργήθηκαν στο πλαίσιο σύμβασης βάσει του άρθρου 5 παρ.2 α , είτε ότι αυτές ήταν αναγκαίες για την «διαχείριση κινδύνων» βάσει του άρθρου 5 παρ.2ε, αφού, όπως ειπώθηκε, η συμβατική σχέση με τον προσφεύγοντα είχε λήξει από το 2005 και δεν υπήρχε ανάγκη λήψης κάποιων μέτρων πρόνοιας (διερεύνησης και αξιολόγησης της πληροφοριών για το σκοπό λήψης κάποιας χρηματοδοτικής απόφασης). Όσον αφορά τον ισχυρισμό της τράπεζας ότι μπορεί να έγινε πρόσβαση για προωθητικούς σκοπούς, η τράπεζα δεν προσκόμισε κάποιο στοιχείο που να αποδεικνύει ότι το συγκεκριμένο υποκατάστημα είχε αναλάβει να κάνει προωθητικές ενέργειες και μάλιστα σε πρώην πελάτες άλλου υποκαταστήματος, ούτε προέκυψε ότι ο προσφεύγων είχε ενημερωθεί ότι η επεξεργασία αυτή θα γίνεται και μετά τη λήξη της σύμβασης.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η Εμπορική Τράπεζα, ως υπεύθυνος επεξεργασίας, δεν είναι σε θέση να ελέγξει εάν αναζητήσεις στο σύστημα της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ από τους υπαλλήλους της έχουν γίνει νόμιμα ή όχι. Από τα προσκομιζόμενα έγγραφα προκύπτει ότι η τράπεζα έχει ενημερώσει μεν με εγκύκλιο σχετικά με τις προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν για την άντληση στοιχείων από τα αρχεία της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ και έχει χορηγήσει προσωπικούς κωδικούς πρόσβασης σε συγκεκριμένα εξουσιοδοτημένα πρόσωπα, ωστόσο, δεν έχει θεσπίσει συγκεκριμένη διαδικασία που να της παρέχει δυνατότητα ελέγχου και απόδειξης των νόμιμων λόγων αναζήτησης, οπότεδήποτε αυτό απαιτηθεί π.χ. υποχρέωση τήρησης του αναγκαίου κατά περίπτωση αναζήτησης και κατά μονάδα της τράπεζας αρχείου, προκειμένου να είναι ευχερής ο προσδιορισμός της οικείας εντολής αναζήτησης πληροφορίας και ως εκ τούτου, ο εκάστοτε σκοπός της κάθε πρόσβασης.

3. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι οι πράξεις επεξεργασίας (πρόσβαση και άντληση) στις οποίες υποβλήθηκαν τα δεδομένα του προσφεύγοντα από υπαλλήλους

της τράπεζας δεν είχαν νόμιμο σκοπό κατά παράβαση των άρθρων 5 παρ.1 και 2 παρ.α και ε του ν.2472/97.

4. Η τράπεζα δεν ικανοποίησε και το δικαίωμα πρόσβασης του άρθρου 12 του ν.2472/97, διότι απάντησε στον προσφεύγοντα μετά την επιστολή της Αρχής που της επεσήμανε ότι έπρεπε να απαντήσει στα ερωτήματα του προσφεύγοντα.

Ενόψει της βαρύτητας των πράξεων που αποδείχθηκαν και της προσβολής που επήλθε στον προσφεύγοντα από τις παράνομες προσβάσεις στα αρχεία της ΤΕΙ-ΠΕΣΙΑΣ, η Αρχή κρίνει ομόφωνα ότι πρέπει να επιβληθούν στον υπεύθυνο της επεξεργασίας οι προβλεπόμενες στο άρθρο 21 παρ.1 εδαφ. α και β του ν.2472/97 κυρώσεις που αναφέρονται στο διατακτικό και οι οποίες κρίνονται ανάλογες με τη βαρύτητα των παραβάσεων.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

1. Επιβάλλει στην Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος χρηματικό πρόστιμο δέκα χιλιάδων (10,000.00) ευρώ, από τα οποία επτά χιλιάδες για παράβαση του άρθρου 5 παρ.1 και 2 και τρεις χιλιάδες (3,000.00) για παράβαση του άρθρου 12 του ν.2472/97.

2. Απευθύνει προειδοποίηση στην Εμπορική Τράπεζα να εξετάσει και να λάβει μέτρα για την πρόληψη παρόμοιων περιστατικών.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡ. 2/2015

Επιβολή προστίμου σε υπεύθυνο επεξεργασίας που τηρεί υπηρεσία επαγγελματικού καταλόγου για παράνομη συλλογή και επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για μη ικανοποίηση των δικαιωμάτων ενημέρωσης, πρόσβασης και αντίρρησης.

-Η Αρχή μετά από εξέταση των στοιχείων του φακέλου

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

1. Η επεξεργασία μη ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα επιτρέπεται με βάση τις διατάξεις του αρ. 5 του ν. 2472/1997 είτε όταν το υποκείμενο των δεδομένων έχει δώσει τη συγκατάθεσή του (αρ. 5 παρ. 1) είτε κατ' εξαίρεση χωρίς συγκατάθεση, όπως ορίζεται στην παρ. 2 του προαναφερθέντος άρθρου, ιδίως δε στην υπό εξέταση περίπτωση όταν «η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκτέλεση σύμβασης, στην οποία συμβαλλόμενο μέρος είναι υποκείμενο δεδομένων...» (αρ. 5 παρ. 2, α) ή όταν «η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του

έννομου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο τρίτος ή οι τρίτοι στους οποίους ανακοινώνονται τα δεδομένα και υπό τον όρο ότι τούτο υπερέχει προφανώς των δικαιωμάτων και συμφερόντων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα και δεν θίγονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες αυτών» (αρ. 5 παρ. 2 , ε).

2. Το δικαίωμα ενημέρωσης του υποκειμένου της επεξεργασίας ορίζεται στο άρ. 11 του ν. 2472/1997. Ειδικότερα στις παρ. 1, 2 και 3 αναφέρεται ότι «1. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει, κατά το στάδιο της συλλογής δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, να ενημερώνει με τρόπο πρόσφορο και σαφή το υποκείμενο για τα εξής τουλάχιστον στοιχεία:

- α. την ταυτότητά του και την ταυτότητα του τυχόν εκπροσώπου του
- β. τον σκοπό της επεξεργασίας.
- γ. τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών των δεδομένων.
- δ. την ύπαρξη του δικαιώματος πρόσβασης

2. Εάν για τη συλλογή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ο υπεύθυνος επεξεργασίας ζητεί την συνδρομή του υποκειμένου, οφείλει να το ενημερώνει ειδικώς και εγγράφως για τα στοιχεία της παρ. 1 του παρόντος άρθρου καθώς και για τα δικαιώματά του, σύμφωνα με τα άρθρα 11 έως και 13 του παρόντος νόμου. Με την αυτή ενημέρωση ο υπεύθυνος επεξεργασίας γνωστοποιεί στο υποκείμενο εάν υποχρεούται ή όχι να παράσχει τη συνδρομή του, με βάση ποιες διατάξεις, καθώς και για τις τυχόν συνέπειες της αρνήσεώς του.

3. Εάν τα δεδομένα ανακοινώνονται σε τρίτους, το υποκείμενο ενημερώνεται για την ανακοίνωση πριν από αυτούς.»

3. Στο άρ. 10 του ν. 3471/2006 εξειδικεύονται οι προϋποθέσεις επεξεργασίας δεδομένων συνδρομητών για την παροχή υπηρεσιών καταλόγου. Συγκεκριμένα, στην παρ. 2 ορίζεται ότι «Τα περιεχόμενα στους έντυπους ή ηλεκτρονικούς καταλόγους συνδρομητών δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία βρίσκονται στη διάθεση του κοινού ή μπορούν να ληφθούν μέσω των υπηρεσιών πληροφοριών καταλόγου, πρέπει να περιορίζονται στα απαραίτητα για την αναγνώριση της ταυτότητας συγκεκριμένου συνδρομητή (όνομα, επώνυμο, πατρώνυμο, διεύθυνση), εκτός εάν ο συνδρομητής έχει δώσει τη ρητή συγκατάθεση του για τη δημοσίευση συμπληρωματικών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα».

4. Στο άρθρο 12 του ν. 2472/1997 ορίζεται το δικαίωμα πρόσβασης. Όπως αναφέρεται στην παρ. 1 του άρθρου αυτού «καθένας έχει δικαίωμα να γνωρίζει εάν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που τον αφορούν αποτελούν ή αποτέλεσαν αντικείμενο επεξεργασίας. Προς τούτο, ο υπεύθυνος επεξεργασίας, έχει υποχρέωση να του απαντήσει εγγράφως.» Μάλιστα, στην παρ. 4 του ιδίου άρθρου αναφέρεται ότι «Εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν απαντήσει εντός δεκαπέντε (15) ημερών ή εάν η απάντησή του δεν είναι ικανοποιητική, το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να προσφύγει στην Αρχή. Στην περίπτωση κατά την οποία ο υπεύθυνος επεξεργασίας αρνηθεί να ικανοποιήσει το αίτημα του ενδιαφερόμενου, κοινοποιεί την απάντησή του στην Αρχή και ενημερώνει τον ενδιαφερόμενο ότι μπορεί να προσφύγει σε αυτήν.»

5. Στο άρθρο 13 του ν. 2472/1997 ορίζεται το δικαίωμα αντίρρησης. Όπως αναφέρεται στην παρ. 1 του άρθρου αυτού «Το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να προβάλλει οποτεδήποτε αντιρρήσεις για την επεξεργασία δεδομένων που το αφορούν. Οι αντιρρήσεις απευθύνονται εγγράφως στον υπεύθυνο επεξεργασίας και πρέπει να περιέχουν αίτημα για συγκεκριμένη ενέργεια, όπως διόρθωση, προσωρινή μη χρησιμοποίηση, δέσμευση, μη διαβίβαση ή διαγραφή. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας έχει την υποχρέωση να απαντήσει εγγράφως επί των αντιρρήσεων μέσα σε αποκλειστική προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών. Στην απάντησή του οφείλει να ενημερώσει το υποκείμενο για τις ενέργειες στις οποίες προέβη ή, ενδεχομένως, για τους λόγους που δεν ικανοποίησε το αίτημα. Η απάντηση σε περίπτωση απόρριψης των αντιρρήσεων πρέπει να κοινοποιείται και στην Αρχή.»

6. Στην προκειμένη περίπτωση προκύπτει ότι η Χ.Ο. παρέχει στο ευρύ κοινό μια δημόσια υπηρεσία πληροφόρησης για στοιχεία επικοινωνίας επιχειρήσεων και επαγγελματιών, με δεδομένα ανάλογα με αυτά που παρέχονται στις υπηρεσίες καταλόγου συνδρομητών. Στα δεδομένα αυτά περιλαμβάνονται όνομα, επώνυμο, διεύθυνση, τηλέφωνο και επάγγελμα.

Όσον αφορά τα δεδομένα που χρησιμοποιούνται και τη νομιμότητα αυτών, θα πρέπει να γίνει διάκριση ανάλογα με την πηγή. Όταν η πηγή είναι οι δημόσιοι καταλόγοι συνδρομητών, τότε τα δεδομένα αυτά είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν νομίμως, καθώς ο σκοπός λειτουργίας του καταλόγου επαγγελματιών της Χ.Ο. είναι από-

λυτα συναφής με τον αναφερόμενο στο άρ. 10 του ν. 3471/2006 σκοπό. Φυσικά, για τα δεδομένα επαγγέλματος θα πρέπει να έχει δοθεί η συγκατάθεση του συνδρομητή (στον πάροχό του). Ως προς αυτά, αρκεί επομένως η απόδειξη ότι τα δεδομένα περιέχονται, με αυτή τη μορφή, σε κατάλογο συνδρομητών.

Όσον αφορά δεδομένα που προέρχονται από άλλη πηγή, όταν αυτά περιορίζονται στα προαναφερθέντα δεδομένα, μπορεί να έχει εφαρμογή το άρ. 5 παρ. 2 ε' του ν. 2472/1997, αλλά υπό τις προϋποθέσεις του άρ. 11 του ιδίου νόμου. Και τούτο γιατί ο σκοπός που επιδιώκει η Χ.Ο., δηλαδή το οικονομικό συμφέρον για τη δημιουργία της εφαρμογής καταλόγου επαγγελματικών διευθύνσεων, συμβαδίζει καταρχήν με το επαγγελματικό συμφέρον των υποκειμένων για την ευχερέστερη αναζήτηση των στοιχείων τους από το κοινό. Έτσι, για τη χρήση των στοιχείων που λαμβάνονται από λοιπές πηγές, π.χ. επαγγελματικούς φορείς και επαγγελματικές εκθέσεις δεν απαιτείται, σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 2 στοιχ. ε' του ν. 2472/1997, νέα συγκατάθεση των υποκειμένων των δεδομένων, αλλά αρκεί η προηγούμενη ενημέρωση αυτών σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 11 παρ. 1 του ν. 2472/1997.

Στην προκειμένη όμως περίπτωση, η ενημέρωση αυτή θα έπρεπε να είχε διενεργηθεί μέσω ατομικής ενημέρωσης (π.χ. ατομικής επιστολής ή επικοινωνίας) με την οποία να παρέχεται ικανό χρονικό διάστημα για την άσκηση του δικαιώματος αντίρρησης, καθώς τα στοιχεία διεύθυνσης είναι διαθέσιμα στην Χ.Ο. και ο τρόπος αυτός αποτελεί τον προσφορότερο και ασφαλέστερο προκειμένου να ικανοποιηθούν τα δικαιώματα όλων των υποκειμένων της επεξεργασίας.

Περαιτέρω όταν τα δεδομένα προέρχονται από επαγγελματικές ενώσεις αυτές οφείλουν, κατά το στάδιο συλλογής των δεδομένων, να ενημερώνουν τα υποκείμενα για τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών των δεδομένων.

7. Από τη εξέταση των στοιχείων των καταγγελιών προκύπτει ότι σε τρεις περιπτώσεις (Δ, Ε, Ι) τα προσωπικά δεδομένα που εμφανίστηκαν στις ιστοσελίδες δεν ήταν αυτά των συνδρομητών τηλεφωνίας του ΟΤΕ. Συνεπώς, η πηγή δεν μπορεί να είναι ο κατάλογος συνδρομητών, αντίθετα με ότι υποστηρίζει ο Χ.Ο.. Παράλληλα, σε τέσσερις περιπτώσεις (Γ, Η, Δ, Ι) οι συνδρομητές, κάτοχοι των αριθμών, είχαν δηλώσει ότι δεν επιθυμούν οι αριθμοί των τηλεφώνων τους να είναι ανακοινώσιμοι σε υπηρεσίες καταλόγων. Στις περιπτώσεις αυτές δεν επιτρέπεται η επεξεργασία των δε-

δομένων, ενώ ακόμα κι αν η δήλωση των συνδρομητών ήταν μεταγενέστερη της απόκτησης των στοιχείων από το πάροχο υπηρεσίας τηλεφωνίας ο Χ.Ο. οφείλει (με βάση το άρθρο 4 παρ. 1 εδ. γ του ν. 2472/1997) να ελέγχει και να υποβάλει σε ενημέρωση τα δεδομένα που επεξεργάζεται.

Όσον αφορά τις λοιπές καταγγελίες, στην περίπτωση καταγγελίας Ζ τα δεδομένα δηλώνεται ότι προέρχονται από το δημόσιο κατάλογο συνδρομητών, χωρίς να υπάρχει απόδειξη προς αυτό, στην περίπτωση καταγγελίας Α ο Χ.Ο. είχε νομίμως τα δεδομένα, στο πλαίσιο της σύμβασης μαζί του, ενώ στην περίπτωση Θ ο Χ.Ο. δέχεται ότι από λάθος συνέχισε να επεξεργάζεται τα προσωπικά δεδομένα της προσφεύγουσας.

8. Περαιτέρω, ο Χ.Ο. οφείλει να μεριμνά για την ικανοποίηση του δικαιώματος πρόσβασης. Τμήμα του δικαιώματος αυτού είναι και η πληροφόρηση για την πηγή των δεδομένων. Όπως προκύπτει από το ιστορικό της παρούσης, η πληροφορία αυτή δεν βρίσκεται στα αρχεία της εταιρείας, στις περιπτώσεις που αφορούν οι καταγγελίες, με αποτέλεσμα το δικαίωμα πρόσβασης να μην μπορεί να ικανοποιηθεί. Μάλιστα, ο προσφεύγων Α άσκησε το δικαίωμα πρόσβασης με συστημένη επιστολή και δεν έλαβε ποτέ απάντηση. Στη μία περίπτωση που ο Χ.Ο. απάντησε (Β), η απάντηση αυτή δεν περιέχει την πηγή των δεδομένων.

9. Επίσης, ο Χ.Ο. οφείλει να μεριμνά για την ικανοποίηση του δικαιώματος αντίρρησης και να διαγράφει τα δεδομένα όσων φυσικών προσώπων εκφράσουν αντιρρήσεις, το αργότερο εντός του προβλεπόμενου από το νόμο διαστήματος των 15 ημερών. Όπως προκύπτει από το ιστορικό της υπόθεσης, η ικανοποίηση του δικαιώματος αυτού φαίνεται ότι στην πράξη είναι προβληματική. Ο Χ.Ο. δεν ικανοποίησε εντός του προβλεπόμενου χρόνου τα δικαιώματα αυτά, μη απαντώντας μάλιστα στους αιτούντες και, αν και προέβη σε διαγραφή σε μεταγενέστερη χρονική στιγμή, δεν έχει απαντήσει ακόμα στους αιτούντες εγγράφως, όπως οφείλει, εκτός από μία περίπτωση (Β).

10. Όπως διαπιστώθηκε κατά την εξέταση της υπόθεσης ο Χ.Ο. δεν διαθέτει σχετικές έγγραφες διαδικασίες για την ικανοποίηση των δικαιωμάτων που προβλέπονται στα άρθρα 11, 12 και 13 του ν. 2472/1997. Καθώς το κυρίως αντικείμενο της δραστηριότητας του αφορά σε επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η

ύπαρξη τυποποιημένης, έγγραφης διαδικασίας που θα αφορά στην ικανοποίηση των ανωτέρω δικαιωμάτων και η πλήρης ενημέρωση του προσωπικού σχετικά με αυτή, θα οδηγούσε στην ορθότερη εφαρμογή του νόμου.

11. Η Αρχή, λαμβάνοντας υπόψη τον αριθμό των καταγγελιών, το πλήθος των παραβάσεων που διαπιστώθηκαν, το γεγονός ότι τα δεδομένα που έτυχαν επεξεργασίας και δημοσιοποιήθηκαν περιλαμβάνουν μη δημόσια προσβάσιμα απλά προσωπικά δεδομένα, την προσβολή που επήλθε στα υποκείμενα των δεδομένων από τη δημοσιοποίηση των στοιχείων τους, συνεκτιμώντας το γεγονός ότι ο Χ.Ο. επεξεργάζεται δεδομένα για μεγάλο αριθμό προσώπων και βρίσκεται σε δυσχερή οικονομική θέση, κρίνει ότι πρέπει να επιβληθεί στον υπεύθυνο επεξεργασίας η προβλεπόμενη στο άρθρο 21 παρ. 1 στοιχ. β' του ν. 2472/1997 κύρωση που αναφέρεται στο διατακτικό της παρούσας και η οποία κρίνεται ανάλογη με τη βαρύτητα των παραβάσεων.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Αρχή

1) Επιβάλλει, με βάση τα άρθρα 19 παρ. 1 στοιχ. στ' και 21 του ν. 2472/1997, στην «ΧΡΥΣΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΕΝΤΥΠΗ & ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ Α.Ε.» πρόστιμο δέκα χιλιάδων (10.000) Ευρώ για τις ως άνω διαπιστωθείσες παραβιάσεις των διατάξεων των άρθρων 5, 11, 12 και 13 του ν. 2472/1997

2) Απευθύνει, με βάση το άρθρο 19 παρ. 1 στοιχ. γ, σύσταση στον υπεύθυνο επεξεργασίας όπως στο μέλλον καταρτίσει και εφαρμόζει εσωτερική διαδικασία για την ικανοποίηση των δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων τα οποία προβλέπονται στα άρθρα 11, 12 και 13 του ν. 2472/1997.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡ. 60/2018

Επιβολή προστίμου σε υπεύθυνο επεξεργασίας για την πραγματοποίηση μη νόμιμων τηλεφωνικών κλήσεων.

-Η Αρχή

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

1. Ως υπεύθυνος επεξεργασίας ορίζεται στο νόμο (άρθρο 2 στοιχ. ζ' του ν. 2472/1997) όποιος «...καθορίζει το σκοπό και τον τρόπο της επεξεργασίας, όπως φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσια αρχή ή υπηρεσία ή οποιοσδήποτε

άλλος οργανισμός...». Αντίστοιχα, ο εκτελών την επεξεργασία ορίζεται στο επόμενο στοιχείο του ιδίου άρθρου ως «οποιοσδήποτε επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για λογαριασμό υπεύθυνου επεξεργασίας, όπως...». Όπως αναφέρει και η Γνώμη 1/2010 της Ο.Ε. του άρθρου 29 (βλ. σελ. 11) «Η ιδιότητα του υπευθύνου της επεξεργασίας είναι πρωτίστως συνέπεια της πραγματολογικής περίπτωσης ότι μια οντότητα επέλεξε να επεξεργασθεί δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για τους δικούς της στόχους». Επίσης, στην ίδια γνώμη (βλ. σελ. 16) αναφέρεται «Απαιτείται μια πραγματιστική προσέγγιση η οποία θα δίνει μεγαλύτερη έμφαση στη διακριτική ευχέρεια καθορισμού των στόχων και στην ευχέρεια λήψης αποφάσεων. Στις περιπτώσεις αυτές το ερώτημα είναι γιατί λαμβάνει χώρα η επεξεργασία και ποιος είναι ο ρόλος ενδεχόμενων συνδεδεμένων παραγόντων, όπως οι εταιρείες εξωτερικής ανάθεσης: θα είχε επεξεργασθεί δεδομένα η εταιρεία η οποία ενεργεί βάσει εξωτερικής ανάθεσης εάν δεν της είχε ζητηθεί από τον υπεύθυνο της επεξεργασίας, και υπό ποιες προϋποθέσεις; Ο εκτελών την επεξεργασία μπορεί να λειτουργεί περαιτέρω βάσει γενικής καθοδήγησης, η οποία παρέχεται κυρίως σχετικά με τους στόχους και δεν εμβαθύνει ιδιαίτερα στις λεπτομέρειες όσον αφορά τον τρόπο». Στην ίδια γνώμη η Ο.Ε. του άρθρου 29 (βλ. σελ. 18) καταλήγει στο συμπέρασμα «Ο καθορισμός του «στόχου» της επεξεργασίας εναπόκειται στον «υπεύθυνο της επεξεργασίας». Όποιος λαμβάνει την απόφαση αυτή είναι, επομένως, (de facto) υπεύθυνος της επεξεργασίας. Ο καθορισμός του «τρόπου» της επεξεργασίας μπορεί να ανατεθεί σε τρίτο από τον υπεύθυνο της επεξεργασίας, όσον αφορά τεχνικά ή οργανωτικά ζητήματα. Ουσιαστικά ζητήματα τα οποία είναι σημαντικά για την αξιολόγηση της νομιμότητας της επεξεργασίας υπάγονται στην αρμοδιότητα του υπευθύνου της επεξεργασίας».

Περαιτέρω, όσον αφορά στον ορισμό του εκτελούντος την επεξεργασία, η ανωτέρω γνώμη αναφέρει (βλ. σελ. 30-31) «Το σημαντικότερο στοιχείο είναι η υποχρέωση να ενεργεί ο εκτελών την επεξεργασία «...για λογαριασμό του υπευθύνου της επεξεργασίας». Η ενέργεια για λογαριασμό άλλου σημαίνει την εξυπηρέτηση των συμφερόντων κάποιου άλλου και θυμίζει τη νομική έν-

νοια της μμεταβίβασης αρμοδιοτήτων» και «Ωστόσο, η μμεταβίβαση αρμοδιοτήτων μπορεί να συνεπάγεται ακόμη κάποιον βαθμό διακριτικής ευχέρειας σχετικά με τον καλύτερο τρόπο εξυπηρέτησης των συμφερόντων του υπευθύνου της επεξεργασίας, επιτρέποντας στον εκτελούντα την επεξεργασία να επιλέξει τον πιο κατάλληλο τεχνικό και οργανωτικό τρόπο».

Η εν λόγω Γνώμη παρέχει κι ένα παράδειγμα αξιολόγησης του ρόλου του υπευθύνου επεξεργασίας και του εκτελούντος την επεξεργασία για κέντρα κλήσης (βλ. παράδειγμα υπ' αριθμ. 20, σελ. 34): «Ένας υπεύθυνος της επεξεργασίας αναθέτει εξωτερικά ορισμένες από τις εργασίες του σε ένα κέντρο κλήσεων και δίνει εντολή στο κέντρο κλήσεων να παρουσιάζεται χρησιμοποιώντας την ταυτότητα του υπευθύνου της επεξεργασίας των δεδομένων όταν καλεί τους πελάτες του υπευθύνου της επεξεργασίας των δεδομένων. Στην περίπτωση αυτή, οι προσδοκίες των πελατών και ο τρόπος με τον οποίο ο υπεύθυνος της επεξεργασίας παρουσιάζεται σε αυτούς μέσω της εταιρείας εξωτερικής ανάθεσης οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η εταιρεία εξωτερικής ανάθεσης ενεργεί ως εκτελούσα την επεξεργασία για τον υπεύθυνο της επεξεργασίας (για λογαριασμό του).»

2. Το ζήτημα των τηλεφωνικών κλήσεων, για σκοπούς απευθείας προώθησης προϊόντων ή υπηρεσιών και για κάθε είδους διαφημιστικούς σκοπούς, ρυθμίζεται στο άρθρο 11 του ν. 3471/2006, στο οποίο ορίζονται τα σχετικά με τις μη ζητηθείσες επικοινωνίες (βλ. παρ. 1 και 2). Σημειώνεται ότι, με τις διατάξεις του άρθρου 16 παρ. 1 και 2 του ν. 3917/2011 τροποποιήθηκαν οι παρ. 1 και 2 του άρθρου 11 του ν. 3471/2006, ώστε με το άρθρο 11 παρ. 1 του ν. 3471/2006 ορίζεται πλέον ότι: «Η χρησιμοποίηση αυτόματων συστημάτων κλήσης, ιδίως με χρήση συσκευών τηλεομοιοτυπίας (φαξ) ή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, και γενικότερα η πραγματοποίηση μη ζητηθείσων επικοινωνιών με οποιοδήποτε μέσο ηλεκτρονικής επικοινωνίας, χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση, για σκοπούς απευθείας εμπορικής προώθησης προϊόντων ή υπηρεσιών και για κάθε είδους διαφημιστικούς σκοπούς, επιτρέπεται μόνο αν ο συνδρομητής συγκατατεθεί εκ των προτέρων ρητώς», ενώ με την παράγραφο 2 του ιδίου άρθρου ορίζεται ότι: «Δεν επιτρέπεται η πραγματοποίηση μη ζη-

τηθεισών επικοινωνιών με ανθρώπινη παρέμβαση (κλήσεων) για τους ανωτέρω σκοπούς, εφόσον ο συνδρομητής έχει δηλώσει προς τον φορέα παροχής της διαθέσιμης στο κοινό υπηρεσίας, ότι δεν επιθυμεί γενικώς να δέχεται τέτοιες κλήσεις. Ο φορέας υποχρεούται να καταχωρίζει δωρεάν τις δηλώσεις αυτές σε ειδικό κατάλογο συνδρομητών, ο οποίος είναι στη διάθεση κάθε ενδιαφερομένου».

Κατά συνέπεια, μετά την 01-09-2011, ημερομηνία κατά την οποία άρχισε η ισχύς της τροποποιημένης διάταξης, οι τηλεφωνικές κλήσεις με ανθρώπινη παρέμβαση, ενόψει των ανωτέρω σκοπών, επιτρέπονται, εκτός αν ο καλούμενος έχει δηλώσει ότι δεν τις επιθυμεί (σύστημα «opt-out»). Το σύστημα «opt-out» έχει ως συνέπεια ότι τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα μπορούν να απευθύνουν τις αντιρρήσεις τους, όσον αφορά την επεξεργασία των δεδομένων τους, είτε ειδικά απευθείας στον υπεύθυνο επεξεργασίας (δηλαδή στον διαφημιζόμενο) ασκώντας το δικαίωμα αντίρρησης ως προς την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων βάσει του άρθρου 13 του ν. 2472/1997 είτε γενικά μέσω της εγγραφής τους στον ειδικό κατάλογο συνδρομητών του παρόχου που προβλέπει το άρθρο 11 παρ. 2 ν. 3471/2006. Ο νόμος προβλέπει τη δημιουργία μητρώων («opt-out») σε κάθε πάροχο και ο συνδρομητής μπορεί να δηλώσει ατελώς, στον δικό του πάροχο υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, ότι δεν επιθυμεί να λαμβάνει τηλεφωνικές κλήσεις για απευθείας εμπορική προώθηση. Ο κάθε πάροχος φέρει, με την προαναφερόμενη διάταξη, την υποχρέωση να τηρεί, με αυτές τις δηλώσεις, Δημόσιο Μητρώο που επιτελεί έναν δημόσιο σκοπό και στο οποίο έχει πρόσβαση όποιος ενδιαφέρεται να το χρησιμοποιήσει για απευθείας εμπορική προώθηση.

3. Στο άρθρο 10 παρ. 3 του ν. 2472/1997 ορίζεται εξάλλου ότι «Ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να λαμβάνει τα κατάλληλα οργανωτικά και τεχνικά μέτρα για την ασφάλεια των δεδομένων και την προστασία τους από τυχαία ή αθέμιτη καταστροφή, τυχαία απώλεια, αλλοίωση, απαγορευμένη διάδοση ή πρόσβαση και κάθε άλλη μορφή αθέμιτης επεξεργασίας. Αυτά τα μέτρα πρέπει να εξασφαλίζουν επίπεδο ασφαλείας ανάλογο προς τους κινδύνους που συνεπάγεται η επεξεργασία και η φύση των δεδομένων που είναι αντικείμενο

της επεξεργασίας...» ενώ στην παρ. 4 του ιδίου άρθρου ορίζεται ότι «Αν η επεξεργασία διεξάγεται για λογαριασμό του υπεύθυνου από πρόσωπο μη εξαρτώμενο από αυτόν, η σχετική ανάθεση γίνεται υποχρεωτικά εγγράφως. Η ανάθεση προβλέπει υποχρεωτικά ότι ο ενεργών την επεξεργασία την διεξάγει μόνο κατ' εντολή του υπεύθυνου και ότι οι λοιπές υποχρεώσεις του παρόντος άρθρου βαρύνουν αναλόγως και αυτόν». Με βάση αυτές τις διατάξεις, η Αρχή με την Απόφαση 66/2016 απηύθυνε σύσταση στη Wind να προσαρμόσει κατάλληλα συγκεκριμένες διαδικασίες που ακολουθεί ως προς την πραγματοποίηση τηλεφωνικών κλήσεων για το σκοπό της προώθησης προϊόντων και υπηρεσιών. Στην Απόφαση αυτή, όπως και στις σκέψεις των Αποφάσεων 62-65/2016 και 67/2016 που αφορούν το ίδιο ζήτημα, περιγράφεται ο τρόπος με τον οποίο η Wind, αλλά και κάθε υπεύθυνος επεξεργασίας, οφείλει να ενεργεί όταν προβαίνει σε τηλεφωνικές κλήσεις για τη διαφήμιση των προϊόντων ή υπηρεσιών της, έτσι ώστε να πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 11 του ν. 3471/2006 αλλά και οι γενικές προϋποθέσεις νομιμότητας επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων που προβλέπονται στο ν. 2472/1997.

4. Εν όψει των ανωτέρω, τίθεται προεχόντως το ζήτημα του χαρακτηρισμού της Wind και των συνεργαζόμενων με αυτή εταιρειών για τη διενέργεια των διαφημιστικών κλήσεων μέσω τηλεφώνου. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης, η Wind, μέσω συμβάσεων, αναθέτει σε συνεργαζόμενες εταιρείες τη διενέργεια διαφημιστικών κλήσεων για προώθηση των δικών της προϊόντων και υπηρεσιών. Με τις συμβάσεις η Wind θέτει μια σειρά από προδιαγραφές, με τις οποίες καθορίζεται το πλαίσιο δραστηριοποίησης των εταιρειών αυτών. Συνεπώς, η Wind καθορίζει πλήρως το σκοπό ενώ καθορίζει και τα μέσα της επεξεργασίας. Η Wind καταλείπει μεν κάποιο βαθμό διακριτικής ευχέρειας στις συνεργαζόμενες εταιρείες, επιτρέποντάς τους να επιλέξουν τον πιο κατάλληλο τεχνικό και οργανωτικό τρόπο για την επιλογή των αριθμών, τη διενέργεια των κλήσεων και τον τρόπο τήρησης των αρχείων καταγραφής, σε κάθε περίπτωση, όμως, η ευχέρεια αυτή παρέχεται για την εξυπηρέτηση των δικών της συμφερόντων. Περαιτέρω, κατά τη διενέργεια των κλήσεων οι καλούμενοι ενημερώνονται ότι αυτές πραγματοποιούνται για λο-

γαριασμό της Wind (χωρίς π.χ. αναφορά ότι πραγματοποιούνται για λογαριασμό της συνεργαζόμενης εταιρείας η οποία κατόπιν θα διαβιβάσει τα στοιχεία στη Wind) δημιουργώντας την πεποίθηση στα υποκείμενα των δεδομένων ότι αυτή είναι ο υπεύθυνος της επεξεργασίας. Συνεπώς, είναι σαφές ότι η Wind αποτελεί τον υπεύθυνο της επεξεργασίας για τις υπό εξέταση δραστηριότητες. Οι συνεργαζόμενες εταιρείες έχουν το ρόλο του εκτελούντος την επεξεργασία στο βαθμό που δεν λαμβάνουν απόφαση να επεξεργαστούν δεδομένα για δικούς τους σκοπούς και όχι για λογαριασμό του υπευθύνου.

5. Από τα λοιπά στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης προκύπτουν τα εξής: α) Η Wind, μέσω των συνεργατών της, εκτελούντων την επεξεργασία, πραγματοποίησε 140.395 μη νόμιμες κλήσεις για προωθητικούς σκοπούς. Οι αριθμοί των κληθέντων συνδρομητών είχαν ενταχθεί στο μητρώο «opt-out» του παρόχου τους για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τριάντα ημερών, ενώ οι συνδρομητές δεν είχαν παράσχει ειδική συγκατάθεση προς τον υπεύθυνο επεξεργασίας. Από τα προσκομισθέντα αρχεία καταγραφής αποδείχθηκε ότι πραγματοποιούνται χιλιάδες κλήσεις καθημερινά για προωθητικούς σκοπούς. Συγκεκριμένα, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2017, πραγματοποιήθηκαν συνολικά 33.781.973 κλήσεις και το ποσοστό των αποδεδειγμένα μη νόμιμων κλήσεων αντιστοιχεί, κατά προσέγγιση, στο 0.44% του συνολικού αριθμού των κλήσεων. Η πραγματοποίηση των κλήσεων αυτών, όπως περιγράφονται στο πόρισμα του ελέγχου, δεν αμφισβητήθηκε ουσιαστικά από τον υπεύθυνο επεξεργασίας. Η Wind υποστηρίζει ότι η Αρχή θα έπρεπε να αντιπαραβάλει τις κλήσεις που πραγματοποιούνται ανά μήνα με τις αντίστοιχες λίστες (μητρώα άρθρου 13 των παρόχων) κάθε μήνα. Ο ισχυρισμός αυτός, με τον οποίο γίνεται επίκληση ενός εναλλακτικού τρόπου ελέγχου, ο οποίος μάλιστα δε λαμβάνει υπόψη το χρόνο, κατά τον οποίο οι συνδρομητές ζήτησαν να εγγραφούν στο μητρώο, δεν πλήττει την αξιοπιστία της μεθοδολογίας του ελέγχου της Αρχής. Εξάλλου, η Wind είχε στη διάθεσή της ικανό χρονικό διάστημα, πέραν των 2 μηνών από την κοινοποίηση του πορίσματος και πέραν των 4 μηνών από τη συλλογή των στοιχείων των κλήσεων, προκειμένου να ελέγξει η ίδια ως υπεύθυνος επεξεργασίας τα αποτελέσματα του ελέγχου και να επισημάνει συγκεκριμένα

κριμένες πλημμέλειες. Τέλος, ο ισχυρισμός ότι η Αρχή έπρεπε να προβεί σε ποιοτική και όχι ποσοτική επεξεργασία και καταμέτρηση των κλήσεων προβάλλεται αορίστως, χωρίς να εξηγούνται οι λόγοι, διαφοροποίησης των αποτελεσμάτων του ελέγχου με τη χρήση της προτεινόμενης μεθόδου, η οποία, μάλιστα, δεν εξειδικεύεται..

β) Η Wind δεν προσκόμισε το σύνολο των αρχείων καταγραφής των εξερχομένων κλήσεων ενώ αποδείχθηκε ότι υπήρξαν κλήσεις που διενεργήθηκαν για διαφημιστικούς σκοπούς από εκτελούντες την επεξεργασία και δεν περιλήφθηκαν στα αρχεία του ελέγχου. Αυτό προκύπτει από τρία στοιχεία. Πρώτον από το γεγονός ότι εκτελούντες την επεξεργασία ανέθεσαν τη διενέργεια κλήσεων σε συνεργαζόμενες –με αυτούς- εταιρείες και τα αρχεία των κλήσεων αυτών δεν προσκομίσθηκαν στην Αρχή. Δεύτερο, ειδικά για την περίπτωση της εκτελούσας την επεξεργασία BFS, αποδεικνύεται ότι τα αρχεία καταγραφής δεν είναι αξιόπιστα και υπάρχουν κλήσεις που ενώ διενεργήθηκαν δεν περιλαμβάνονται σε αυτά. Και τούτο καθώς, όπως προκύπτει από το πόρισμα, σε καταγγελίες που υποβλήθηκαν στην Αρχή για μη νόμιμες κλήσεις και μάλιστα με απόκρυψη, αναφέρονται από τους καταγγέλλοντες ονόματα επτά ενεργών υπαλλήλων της BFS. Καθώς είναι αδύνατο επτά διαφορετικοί καταγγέλλοντες να γνωρίζουν στοιχεία διαφορετικών υπαλλήλων της BFS, προκύπτει αναμφιβόλως ότι δεν χορηγήθηκαν τα πλήρη αρχεία καταγραφής, αφού απουσιάζουν από τα προσκομισθέντα στοιχεία τουλάχιστον οι εν λόγω κλήσεις. Τρίτον, σε άλλες οκτώ περιπτώσεις καταγγελιών αναφέρονται από τους καταγγέλλοντες αριθμοί κλήσης που αποδεδειγμένα ανήκουν σε συνεργάτες της Wind, ενώ οι κλήσεις αυτές δεν περιέχονται στα αρχεία καταγραφής που προσκομίσθηκαν στην Αρχή. Με τα δεδομένα αυτά, διαδικασίας τήρησης των αρχείων καταγραφής είναι πλημμελής και επομένως δεν εφαρμόστηκαν από τη Wind τα κατάλληλα μέτρα ασφαλείας για την εξασφάλιση της νομιμότητας της επεξεργασίας. Ακόμη δε και αν θεωρηθεί μικρό το ποσοστό «μη νόμιμων» κλήσεων επί του συνόλου των κλήσεων που πραγματοποιήθηκαν, το στοιχείο αυτό δεν αίρει την παράβαση που στοιχειοθετείται με την πραγματοποίηση παράνομων κλήσεων, δεδομένου, μάλιστα, ότι κριτήριο με ιδιαίτερη

βαρύτητα για την παράβαση αυτή αποτελεί ο απόλυτος αριθμός των αποδεδειγμένων παρανόμων κλήσεων.

γ) Από το σύνολο των ευρημάτων του ελέγχου, όπως περιγράφονται στο ιστορικό της παρούσας και αναλύονται στο πόρισμα, η Αρχή κρίνει ότι η Wind δεν έχει εφαρμόσει τις πλέον κατάλληλες διαδικασίες για την κατά το δυνατόν αποτροπή κάθε ενδεχομένου για τεχνικό ή ανθρώπινο λάθος ή έστω για τον εντοπισμό των όποιων δυσλειτουργιών, κατά παράβαση του άρθρου 10 του ν. 2472/1997. Συγκεκριμένα:

i) Δεν ικανοποιούνται ορθά οι αντιρρήσεις των καλούμενων συνδρομητών, ιδίως όταν αυτές απευθύνονται στους εκτελούντες την επεξεργασία κατά τη διενέργεια των κλήσεων.

ii) Δεν ικανοποιείται ορθά το δικαίωμα ενημέρωσης των καλούμενων χρηστών ή συνδρομητών, καθώς στο περιεχόμενο της επικοινωνίας δεν περιλαμβάνεται ενημέρωση για την ταυτότητα του εκπροσώπου της εταιρείας για λογαριασμό της οποίας γίνεται η κλήση ούτε ενημέρωση σχετικά με τη δυνατότητα άσκησης του δικαιώματος πρόσβασης. Περαιτέρω, οι καλούμενοι συνδρομητές δεν ενημερώνονται, όπως απαιτείται από το νόμο, ότι μπορούν να ασκήσουν αντιρρήσεις τόσο ειδικά προς τον υπεύθυνο επεξεργασίας όσο και γενικά μέσω του μητρώου του παρόχου τους και όχι μόνο μέσω του τηλευαίου.

iii) Ο διενεργούμενος από την Wind, ως υπεύθυνο επεξεργασίας, έλεγχος των εκτελούντων την επεξεργασία δεν είναι επαρκής, παρά την παρουσία εκπροσώπων της στις εγκαταστάσεις των εκτελούντων την επεξεργασία. Ο δειγματοληπτικός έλεγχος αποδεικνύεται στην πράξη μη επαρκής ενώ, όπως ήδη αναφέρθηκε, διαπιστώθηκε ότι δεν τηρούνται ή δεν τηρούνται σωστά τα αρχεία καταγραφής για το σύνολο των εκτελούντων την επεξεργασία. Όπως έχει ήδη επισημανθεί με την Απόφαση 66/2016 (βλ. σκέψη υπ' αριθμ. 5), ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να λαμβάνει μέτρα ώστε να διασφαλίζει ότι οι διαδικασίες τηρούνται τόσο από τους υπαλλήλους του όσο και από τους εκτελούντες την επεξεργασία, μέσω περιοδικών επιτόπιων ελέγχων. Παρά ταύτα, η Wind ως υπεύθυνος επεξεργασίας δεν έχει προβεί, μεταξύ άλλων, σε αναλυ-

τικότερο έλεγχο, του συνόλου των κλήσεων που διενεργούνται σε ορισμένο χρονικό διάστημα και δεν έχει ελέγξει τη νομιμότητα της πηγής των προς κλήση αριθμών.

iv) Αρκετές κλήσεις απαντώνται από τον καλούμενο αλλά, λόγω τεχνικής ή οργανωτικής αστοχίας, δεν δρομολογούνται σε χειριστή, κατά παράβαση της υποχρέωσης του υπευθύνου επεξεργασίας να εξασφαλίσει τις προϋποθέσεις ώστε όλες οι κλήσεις να δρομολογούνται σε χειριστή, όπως για παράδειγμα να υπάρχει διαθέσιμος χειριστής πριν διενεργηθεί η κλήση διότι σε διαφορετική περίπτωση δεν καθίσταται εφικτή η ικανοποίηση οποιουδήποτε δικαιώματος του καλούμενου συνδρομητή ή χρήστη.

6. Λαμβάνοντας υπόψη τις ανωτέρω παραβάσεις και ιδίως τον μεγάλο απόλυτο αριθμό παραβάσεων (140.395 μη νόμιμες κλήσεις) που διαπιστώθηκαν, το γεγονός ότι, όπως αποδείχθηκε, για λογαριασμό του υπευθύνου επεξεργασίας πραγματοποιήθηκαν και άλλες κλήσεις με διαφημιστικό χαρακτήρα, τα στοιχεία των οποίων δεν προσκομίστηκαν στην Αρχή, το γεγονός ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας, αν και έχει βελτιώσει κάποιες διαδικασίες, δεν εφαρμόζει στην πράξη κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα ενώ είχε στη διάθεσή του ικανό χρονικό διάστημα από την έκδοση και κοινοποίηση της Απόφασης 66/2016 έως την ημερομηνία του ελέγχου στα αρχεία των καταγεγραμμένων κλήσεων (1/1/2017), και άρα ήταν σε θέση να εφαρμόσει αποτελεσματικές διαδικασίες για τη συμμόρφωσή του με τις συστάσεις της Αρχής που διατυπώνονται στην απόφαση αυτή, και τέλος το γεγονός ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας αποσκοπούσε σαφώς με τις ανωτέρω ενέργειες να αποκομίσει κέρδος, η Αρχή κρίνει ότι πρέπει να επιβληθεί στον υπεύθυνο επεξεργασίας η προβλεπόμενη στο άρθρο 21 παρ. 1 στοιχ. β' του ν. 2472/1997 κύρωση που αναφέρεται στο διατακτικό της παρούσας, η οποία κρίνεται ανάλογη με τη βαρύτητα των παραβάσεων.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Αρχή 1. Επιβάλλει, με βάση τα άρθρα 19 παρ. 1 στοιχ. στ' και 21 του ν. 2472/1997 και 13 παρ. 1 και 4 του ν. 3471/2006, στη WIND ΕΛΛΑΣ ΤΗΛΕ-ΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΑΕΒΕ πρόστιμο 150.000 Ευρώ για τις ως άνω διαπιστωθεί-

σες παραβιάσεις των διατάξεων του άρθρου 11 του ν. 3471/2006 και του άρθρου 10 του ν. 2472/1997.

Επίλογος

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα δημιουργήθηκε για να προστατεύσει με πρόσθετες, συνταγματικές εγγυήσεις το ατομικό δικαίωμα της προστασίας του ατόμου από την κακόβουλη επεξεργασία και χρήση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Παρά τις διαχρονικές δυσκολίες που συνάντησε η Αρχή από τη στιγμή της ίδρυσής της, ιδιαίτερα σε ότι αφορά τη στελέχωσή της, η δραστηριότητά της είναι σημαντική και η παρουσία της στον δημόσιο βίο παραμένει ιδιαίτερα έντονη.

Η παρουσία και το έργο της λειτουργεί ως εγγύηση για την προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών, ιδιαίτερα σε μια εποχή με μεγάλους κινδύνους, λόγω της ανάπτυξης των νέων τεχνολογιών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αλιβιζάτος, Ν. (2008) Η προσφορά των Ανεξάρτητων Αρχών και οι προϋποθέσεις αποτελεσματικής λειτουργίας τους. Στο Φραγκάκης, Ν. (επιμ.), Οι Ανεξάρτητες Αρχές στη σύγχρονη δημοκρατία. Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Αντωνόπουλος, Γ. (1995) Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Αρκουλής, Γ. (2010) Προστασία προσωπικών δεδομένων στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες. Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.
- Αρμαμέντος, Π. (2008) Προσωπικά δεδομένα : οι τροποποιήσεις του Ν. 2472/1997 από τους Ν. 3471/2006 και 3625/2007: ερμηνεία κατ' άρθρο. Αθήνα : Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Βενιζέλος, Ε. (2008) Οι Ανεξάρτητες Αρχές μεταξύ θεσμικών εγγυήσεων και πολιτικών προκλήσεων». Στο Φραγκάκης, Ν. (επιμ.), Οι Ανεξάρτητες Αρχές στη σύγχρονη δημοκρατία. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Βλαχόπουλος, Σ. (2007) Διαφάνεια της κρατικής δράσης και προστασία προσωπικών δεδομένων : Τα όρια της μεταξύ αποκάλυψης και απόκρυψης στην εκτελεστική εξουσία. Αθήνα : Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Δελλής, Γ. Ο δικαστικός έλεγχος της κυρωτικής λειτουργίας των Ανεξαρτήτων Αρχών. Δίκη, τχ. 11/2003.
- Κουλούρης, Ν. (1993) Οι Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές : Τα αλλοδαπά πρότυπα και τα ημεδαπά κακέκτυπα. Διοικητική Δίκη, 5, 1140-1183.
- Μακρυδημήτρης, Α. & Πραβίτα, Μ. - Η. (2012) Διοικητική Επιστήμη Ι, Δημόσια Διοίκηση, Στοιχεία Διοικητικής Οργάνωσης. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Μαρκοπούλου, Δ. (2014) Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Αθήνα - Θεσσαλονίκη : Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Μήτρου, Λ. (1999) Η αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων. Αθήνα -Κομοτηνή : Εκδόσεις Σάκκουλα.

- Μπεσίλα – Μακρίδη, Ε. (2010) Έλεγχος Διοίκησης. Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Παπαδημητρίου, Γ. (2008) Ανεξάρτητες Αρχές : Η αργόσυρτη πορεία προς την ωρίμανση. Στο Φραγκάκης, Ν. (επιμ.), Οι Ανεξάρτητες Αρχές στη σύγχρονη δημοκρατία. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Πουλατζάς, Ν. (1984) Κράτος, Εξουσία, Σοσιαλισμός. Αθήνα : Εκδόσεις Θεμέλιο.
- Σπανού, Κ. (2010) Πρόσβαση στα έγγραφα και διαφάνεια της διοικητικής δράσης. Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Σωτηρόπουλος, Β. (2006) Η συνταγματική προστασία των προσωπικών δεδομένων Αθήνα - Θεσσαλονίκη : Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Τζώνος, Χ. (2010) Οι Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Χρυσανθάκης, Χ. Οι Ανεξάρτητες δημόσιες αρχές στο σκόπευτρο της συνταγματικής αναθεώρησης. Επιθεώρησης Δημοσίου Δικαίου και Διοικητικού Δικαίου, τχ. 1/2001.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- <http://www.dpa.gr/>
- <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-9a/>